

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

Pavel RUŠAR

DĚJINY OBCE HORNÍ TĚŠICE V LETECH 1848-1989

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. David Papajík, Ph.D.

Olomouc 2012

Místopřísežné prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracoval samostatně a všechny použité prameny a literaturu jsem uvedl v seznamu pramenů a literatury.

V Přerově, dne 30. 11. 2012

Pavel Rušar

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat doc. Davidu Papajíkovi za odborné vedení mé práce. Za mnohé rady a užitečné připomínky děkuji rovněž prof. Miloši Traplovi, dr. Jiřímu Lapáčkovi, doc. Karlu Konečnému a dr. Stanislavě Kovářové. Opomenul bych jen nerad pracovníky Státního okresního archivu v Přerově a mnohé obyvatele Horních Těšic. Za radu, pomoc či obecněji za čas mi věnovaný jsem jim vděčný.

Obsah

Úvod	5
O pramenech a literatuře	7
Obec od zrušení poddanství po konec Velké války (1848-1918)	12
Horní Těšice za první a druhé republiky (1918-1939).....	26
Vývoj za okupace (1939-1945)	46
Mezi protektorátem a totalitou (1945-1948)	50
Za vlády komunistické strany (1948-1989)	54
Závěr.....	89
Seznam zkratek	91
Seznam pramenů a literatury	92
Prameny.....	92
Literatura	93
Summary	95
Anotace.....	96

Úvod

Doposud žádný historik nezaměřil svůj hledáček tak, aby se v něm ocitly Horní Těšice. Není se co divit, podobné obce přitahují pozornost historiků zpravidla v případech, když se poblíž odehrála nějaká bitva, když se v ní narodil nějaký významný politik nebo umělec, když se stala terčem nacistické persekuce nebo alespoň když se v ní střetával německý a český živel. Nic podobného se v Horních Těšicích nedělo, přesto se domnívám, že i takováto obec má právo mít sepsány vlastní dějiny. To, že zde pravděpodobně nenalezneme události celozemského charakteru, nám nesmí zakrýt, že i zde se psaly osudy lidí, kteří zde po dlouhá léta žili. Pro ně a jejich potomky jsou dějiny obce důležité a zajímavé. Ale nejenom to.

Nahlédnutí do dějin malé a pro někoho snad nevýznamné obce na Hranicku, domnívám se, může pomoci i historické obci. Vždyť „velké“ dějiny se odrážejí v těch „malých“ a ty mohou (a leckdy to dělají) zpětně pozměnit chápání oněch prvních. O důležitosti zájmu historiků o dějiny malých obcí jsem tudíž přesvědčen. Co víc – odmítám, že by se do „zaměřovače historiků“ měly dostávat pouze obce, u kterých nějakým způsobem předpokládáme, že znalost jejich dějin může posloužit i dějinám „nadregionálním“. Nevíme přece, co v neprozkoumaných archivech najdeme, vždyť to zjišťujeme až přímo při vyhledávání a zpracovávání pramenů, tj. při bádání a při sepisování dějin.

Jako snahu přispět k bádání v regionálních dějinách je třeba chápat předkládanou práci. Jejím cílem je popsat tu etapu dějin Horních Těšic, která začíná zrušením poddanství v roce 1848 a končí pádem vlády komunistické strany v roce 1989. Vzhledem k dostupnosti a charakteru dochovaných pramenů je možné, že se bude jednat o dosti nerovnoměrné a snad místy i mezerovité líčení historie obce.

Za zcela přirozenou metodu práce považuji předně seznámení se se všemi dostupnými prameny a literaturou, jejich následnou důkladnou analýzou a poté i v různých případech

komparací. Výsledný obraz dějin obce v letech 1848 až 1989 by měl být jednak odborný, jednak co nejúplnější a zároveň co nejpřesnější. Neskromným cílem pak je pokusit se vyprávět tyto dějiny přijatelnou a snad i poutavou formou. Snad to není cíl nad mé síly (či síly historika obecně), to vše budeme moci posoudit na konci práce.

K úvodu bych dále poznamenal, že jsem se rozhodl členit práci chronologicky a období sledovat v návaznosti na vývojové etapy státu. Na konci každé etapy pak umisťuji shrnutí. Dělení tímto způsobem mi přijde přirozené, je přehlednější a snad i „průhlednější“. Milníky v dějinách obce (např. postavení kaple apod.) navíc, domnívám se, nebyly ani pro místní tak důležitými milníky jako velké politické události doby. V práci se budu snažit co nejvíce „vyprávět“ dějiny obce ve všech oblastech jejího života, nebudu na konci práce tudíž uvádět žádné „dodatkové“ kapitoly jako např. hasiči v obci, sport v obci apod. Domnívám se, že to nepomáhá, ale naopak ztěžuje orientaci v dějinách obce.

Čistě technickým dodatkem je to, že za jmény obyvatel budu v závorce uvádět i číslo popisné domu, ve kterém zmíněná osoba bydlela, v případech, kdy to uvádí prameny. Upozorňuji také, že různá jména se v určitých dobách psala jinak (např. S/Z), používám těch forem, které jsou vždy v aktuálních pramenech. Druhým dodatkem je to, že u nezpracovaných fondů používám za označením fondu u konkrétního materiálu malé písmeno v případě, kdy popisuji o co se jedná, a velké písmeno v případě, kdy usuzuji, že materiál byl takto úředně pojmenován.

O pramenech a literatuře

Drtivá většina pramenných materiálů, které jsem pro práci využil, je uložena ve Státním okresním archivu v Přerově. Pro první a druhé zpracované období, totiž pro léta 1848 až 1918 a pro léta 1918-1939, byl zřejmě nejdůležitějším zdrojem informací fond s názvem Archiv obce Horní Těšice. Je třeba říct, že většinu materiálů v tomto fondu tvoří účetní knihy, deníky příjmů a výdajů, obecní rozpočty, pokladní deníky a další knihy zaznamenávající hospodaření obce. Za jistých okolností by šlo o prameny druhořadé, nicméně pro některá období jsou pramenem důležitým, protože takřka jediným. Pro sledování dějin obce daleko významnějším zdrojem jsou knihy protokolů sepsované při zasedáních obecního výboru, které nám dovolují nahlížet na to, co obyvateli zvolení zástupci obce museli řešit v letech 1889 až 1937. Jelikož jde o oficiální dokumenty, můžeme říct, že se jedná o pramen velmi spolehlivý. Kromě knih je ve fondu značné množství spisového materiálu, kde nacházíme např. jednací protokoly, trestní lístky, záznamy o příspěvcích obce na kelečskou farnost, domovské listy a záznamy vztahující se k volbám (místním či celostátním). Tyto dokumenty doplňují výše zmíněné protokoly, díky nim je možné získat plastičtější představu o dějinách obce v té době.

Prakticky stejnou funkci, jakou nám plní fond Archiv obce Horní Těšice pro období 1848-1918, plní pro období 1939 až 1975 fondy Místní národní výbor Horní Těšice a Místní národní výbor Těšice. První z nich je zpracovaný a je k němu dostupný inventář. Ve fondu nalézáme opět protokoly z jednání výborů (i akčního výboru NF), různý spisový materiál zejména z oblasti bezpečnostní a trestněprávní a také samozřejmě mnoho účetního či jiného hospodářského materiálu. Druhý fond je nezpracovaný, přesto jsem do něj (podobně jako do dalších nezpracovaných) mohl díky laskavému svolení ředitele archivu dr. Lapáčka nahlédnout. Nejdůležitějším pramenem z tohoto fondu jsou zápisy ze schůzí pléna a rady MNV, které navazují na protokoly z dřívějšího období. Materiály v obou fondech jsou z hlediska vyprávění dějin obce jen málo důvěryhodné, historik musí provádět kritiku. Zápisy

funkcionářů z této doby se mohly od reality lišit i přímo diametrálně. Napsané ještě více platí o dalším fondu a to Národní fronta – okresní výbor Hranice. V tomto fondu mimo jiné nacházíme např. zápisy akčního výboru Národní fronty, který byl přímým nástrojem nově se etablojící moci na potlačování opozičních sil. Z fondu bych dále zdůraznil především výsledky voleb a důležitou korespondenci mezi orgány státní moci v době nastupující vlády komunistické strany. Právě pro toto období byly informace získané z fondu důležitými. Samozřejmě musíme dodat – všechny tři zmíněné fondy jsou zcela důvěryhodné pro rekonstrukci organizační stránky tehdejší správy.

Fondy Jednotné zemědělské družstvo Horní Těšice a Jednotné zemědělské družstvo Těšice jsou nezpracované, ale jelikož jsou relativně malé, bylo mi umožněno se s celým jejich obsahem seznámit. Kromě důležitých knih zápisů z představenstva zde nacházíme další dokumenty (např. zápisy do rejstříku apod.), které nám situaci blíže dokreslují. Ne takové štěstí máme u fondu Jednotné zemědělské družstvo Skalička. Ten je rovněž nezpracovaný, ale co víc – obrovský. A takové se povětšinou badatelům neotvírají, díky ochotě pracovníků přerovského archivu jsem se však dostal k zápisům z představenstev a plenárních zasedání. Hustota těchto záznamů je obrovská, prakticky ke každému roku můžeme nalézt celou knihu záznamů, relevantních zmínek k dějinám Horních Těšic je zde však minimum.

Podobně velký a také nezpracovaný je fond Místní národní výbor Skalička, který je pro nás důležitý od doby sloučení místních výborů (tj. od roku 1975). Ve složce s názvem „Slučování obcí“ nalézáme mnoho užitečného materiálu nejen ke správní stránce věci, ale seznamujeme se rovněž s názory lidí ve vesnici. Poměrně užitečnou věcí z fondu jsou rovněž dvě kroniky Skaličky, které však události v Horních Těšicích zprostředkovávají jen stručně a navíc málo často, což lze rovněž říct o zápisech rady, které jsou ve fondu také přítomny.

Poněkud zvláštním pramenem pro naši cestu dějinami Horních Těšic byla také na obecním úřadě uložená kronika obce. Její sepisování začalo v roce 1923 a skončilo z pro mě

neznámých důvodů v roce 1972. Zvláštním pramenem je proto, že na jedné straně je neopominutelným, ale na druhé zase relativně nespolehlivým zdrojem informací. Záznamy v ní jsou zapisovány povětšinou jednou za rok, někdy však i několik let nazpět. A jak každý z nás ví – lidská paměť je ošidná. Kronika v některých sporných momentech v dějinách obce svými tvrzeními nepřesvědčí, na některých místech lze po konfrontaci s prameny úřední provenience prokázat, že se mylí. Nepovažuji ji však za historický pramen apriori nedůvěryhodný. Další kronika totiž, kterou v textu označuji jako *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, se mylí mnohem častěji a to zejména z toho důvodu, že byla psána mnoho let nazpět a povětšinou jen ze vzpomínek svého autora. Přesto pro některé záležitosti je pramenem nepostradatelným, kdy např. potvrzuje informace v kronice či v jiných pramenech a dává jim tak „legimititu“ dvou zdrojů. Některé informace z tohoto zdroje by sice vhodně doplňovaly dějiny obce, po úvaze jsem se je však rozhodl raději nepoužít. Nemuselo by se jednat o informace pravdivé, ač to samozřejmě nelze vyloučit.¹

A ještě jednu kroniku je nutno zmínit – hasičskou. Ta je umístěna povětšinou v hasičské zbrojnici v obci nebo u některého z členů hasičského sboru, proto jsem při odkazování na ni raději místo uložení ani neuváděl. Ve své první části víceméně opisuje obecní kroniku i s jejími chybami, ale od roku 1951 (rok založení sboru požární ochrany) nám slouží jako kvalitní zdroj informací nejen týkajících se hasičského sboru, ale také kulturních akcí v obci, se kterými měli hasiči co dočinění.

Fondu Okresní úřad Hranice jsem využíval k doplňujícím informacím, jdou zde uloženy materiály účetní povahy, pro dějiny obce však daleko více posloužily sčítací operáty či různé správní nebo evidenční knihy a v nich oborové rejstříky (pro dějiny obce významný zejména živnostenský), dále záležitosti spolků a statkové archy z doby protektorátu.

¹ „Kroniky“ Bohumila Matysky jsou ve skutečnosti dvě, druhá však není pro potřeby této knihy užitečná, pojednává z 90 procent o počasí, ve zbytku pak o událostech z Matyskovy rodiny nebo světové politiky a to vše pouze z 80. let 20. st. Zmínky k dějinám obce jsou v ní zcela výjimečně.

V historiky často využívaných prezidiálních spisech umístěných rovněž v tomto fondu jsem však k Horním Těšicím záznamy nenalezl.

Fondu Okresní národní výbor Hranice jsem využil zejména u popisu událostí spojených s nástupem a etablováním se nového režimu po roce 1948, nalezl jsem v něm důležité záznamy, které pomohly popsat vývoj obce právě v tomto těžkém období, zejména pak ohledně sporů Těšických kulminujících v roce 1952. Jelikož se jednalo o spor dvou „prokomunistických“ skupin, domnívám se, že informace byly dostatečně důvěryhodné a není důvod předpokládat nějaké „zkreslení úřady“.

Nejmenším fondem v přerovském archivu je ten s názvem Knihovni rada Horní Těšice. Obsahuje pouze dvě knihy zápisů rady, které se ale několikrát v textu ukázaly být velmi užitečnými.

Na závěr menší zklamání. Tím byl pro mě fond Arcibiskupská konzistoř v Olomouci umístěný v Zemském archivu v Opavě (pobožce Olomouc), na nějž a zejména na materiály s názvem *Stavby, přestavby a opravy filiálních kostelů a kaplí* jsem se obrátil kvůli nejasnostem ohledně vzniku hornotěšické kaple. Ve fondu jsem našel mnoho informací ohledně filiální kaple sv. Kateřiny v Kelči, kaple ve Skaličce, Zámorskách, Kladerubech a dokonce i ohledně kaple v Dolních Těšicích, ale materiály ke kapli v Horních Těšicích zkrátka chyběly a potřebné informace absentovaly také ve farní kronice Kelče. Nicméně - s pomocí dalších materiálů uložených ve zmíněném fondu (viz kapitola Seznam pramenů a literatury) se mi snad ale podařilo otázku vzniku kaple obstojným způsobem popsat.

Co se literatury týče, je třeba říct, že dosud nevznikla žádná odborná monografie, ale ani jiná kniha věnující se dějinám obce. Nejblíže k tomuto má asi dvacetistránková brožurka vytisknutá v roce 2008 při příležitosti sjezdu rodáků obce, která popisuje dějiny obce v datech. Snahu místních lze jedinečně ocenit, historikovi však nezbývá než dodat, že obsahuje

velké množství chyb, což je dáno zřejmě tím, že vychází hlavně z obecní kroniky a z poznámek Bohumila Matysky k dějinám obce. U obou pramenů jsme zjistili, že se jedná o zdroje nespolehlivé.

Musím rovněž poznamenat, že ani delší odborný článek, který by pojednával o dějinách obce, se mi nepodařilo najít a domnívám se, že neexistuje. V Bartovského Vlastivědě moravské sice Horní Těšice nacházíme, ale údaje zde se povětšinou netýkají námi sledovaného období, proto můžeme daleko spíše říct, že zběžný přehled o obci podává Historický místopis Moravy a Slezska od autorů z Univerzity Palackého v Olomouci. Ač si všech tří autorů tohoto díla nesmírně vážím, je třeba upozornit, že i v jejich kratičkém textu se nachází tři chyby, přičemž na ně v textu upozorním (vždy v poznámkách pod čarou).

Téměř bezchybný (naopak mnohé dřívější chyby napravující) krátký text věnující se Horním Těšicím nacházíme z modernější doby v knize *Pobečví v proměnách času* od Jiřího Lapáčka.²

² Odkazy na všechny zmíněné prameny a literaturu viz kapitola *Seznam pramenů a literatury*. Při sepisování dějin obce jsem rovněž využíval rozhovorů s pamětníky, ne ale ve smyslu „narativního“ pramene, ale spíše jako námětu k dalšímu bádání či dohledávání. V textu se na ně odkazuji pouze výjimečně a povětšinou v nekonkrétním smyslu.

Obec od zrušení poddanství po konec Velké války (1848-1918)

Dne 7. září 1848 byl v habsburské monarchii přijat patent o zrušení poddanství, který měl v následujících letech do rozhodné míry změnit podmínky života nejen ve městech, ale také na venkově. Pracovitost a vzdělání začaly být tím rozhodujícím faktorem, který ovlivňoval možnosti a tím i osudy lidí. Za poplatky byla zrušena robota a rovněž břemena plynoucí z vlastnictví půdy ze strany vrchnosti, zaplacením poplatků se bývalí poddaní stávali majiteli svých domů a pozemků. I Těšičtí si již měli o záležitostech jich a jejich obce se týkajících rozhodovat sami. Samozřejmě – prostřednictvím volených samosprávných orgánů.

Při sčítání lidu bylo v roce 1850 zjištěno, že Horní Těšice mají 146 obyvatel.³ Představu o tom, že v této době byla obec samostatná, je však třeba na tomto místě upravit. Obecní kronika nám sice praví, že do roku 1848 spravoval obec „radní“, neboť sídlem fojta (podle kroniky – „starosty“) byly tehdy větší a významnější Dolní Těšice, a že po tomto roce byly Horní Těšice již samostatné.⁴ Údaj v kronice je přeškrtnutý, původně zde byl napsán rok 1880.⁵ Na základě zkoumání pramenů hospodářské povahy, které jsou významným pramenem pro toto období (protože takřka jediným), je však možno téměř s jistotou tvrdit, že oním rokem, do kterého Horní Těšice byly podřízeny těm Dolním, není rok 1848 a dokonce ani rok

³ *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29.

⁴ Následující tituly ale uvádí, že se Dolní Těšice osamostatnily od těch Horních: Pumprla, Václav, *Bibliografie okresu Přerov*, Brno 1993, s. 17-18; Bartoš, Josef, Schulz, Jindřich a Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 6, Ostrava 1978, s. 142; *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, Praha 2006, s. 113 a z novější produkce např. Lapáček, Jiří, *Pobečví v proměnách času*, Přerov 2005, s. 91. Ačkoliv ve Vyhlášce císař. král. místodržitele Moravského ze dne 31. ledna 1879 se uvádí, že původním názvem byly „Těšice horní“, domnívám se (viz argumentace níže), že se jednalo opravdu pouze o název obce, přičemž ale sídlo obce bylo v Dolních Těšicích. Nicméně - při tomto postupu je možné na to, kdo se osamostatnil od koho, pohlížet dvojí optikou.

⁵ Srov. Obecní úřad (dále jen OÚ), *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 7.

1880, ve kterém byl podle kroniky zvolen i první starosta obce – Josef Bartošík (č. 1),⁶ ale rok 1879, ke kterému je v pramenech doložen první skutečný důkaz starostování Josefa Bartošíka (starostoval až do roku 1888, tedy tři volební období – viz níže).⁷ Opravení data osamostatnění se Horních Těšic o 31 let dopředu nám zároveň vysvětluje, proč je „správce“ Těšic v době před osamostatněním označován v kronice jako „starosta“. Užití takového termínu by pro dobu před rokem 1848 bylo nesmyslem, institutu starosty se v té době nepoužívalo. Důvodem pro přeškrtnání datace mohlo být např. autorovo skutečné přesvědčení, že k tomu došlo v roce 1848, ale i snaha posadit vznik obce alespoň o několik let dále do minulosti. Skutečný důvod se jen sotva dozvíme.⁸

Od počátku svého osamostatnění spadá obec pod hranický okres, dobu před osamostatněním je třeba rozdělit na dobu před 1869, kdy byly Těšice součástí okresu Holešov, a po této době, kdy byly přičleněny právě pod Hranice. Před vznikem okresů patřily samozřejmě pod panství Kelč.⁹ Jako osada Dolních Těšic spadaly ty Horní do roku 1855 pod soudní okres Bystřice pod Hostýnem a po tomto roce pod Hranice (od 1879 jako samostatná obec).¹⁰

Písemných pramenů k tomuto období je málo, můžeme však podniknout o to hlubší náhled do jednoho z nich – sčítacích operátů. Ty nám umožní náhled do skladby obyvatelstva

⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 47.

⁷ Státní okresní archiv (dále jen SOkA) Přerov, fond Archiv obce Horní Těšice (dále jen AOHT), inv. č. 4, nefoliováno (1879).

⁸ Zápis pozdějšího kronikáře v roce 1935 rovněž hovoří o tom, že Horní Těšice se osamostatnily v roce 1880, což je chyba (správně 1879) již zanedbatelná. Viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 47.

⁹ Údaj v místopise, že se jedná o rok 1954, se mi jeví jako chybný. Viz Bartoš, Josef, Schulz, Jindřich a Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 6, Ostrava 1978, s. 142. Argumentace srov. např. Lapáček, Jiří, *Pobeční v proměnách času*, Přerov 2005, Horní Těšice a Pumpřla, Václav, *Bibliografie okresu Přerov*, s. 17. Omyl přejímá rovněž několik novinových článků (viz kapitola Seznam pramenů a literatury).

¹⁰ Lapáček, Jiří, *Pobeční v proměnách času*, Přerov 2005, s. 91; *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, Praha 2006, s. 165.

roku 1857. To, že se tyto operáty dochovaly, je možné považovat za štěstí, protože na ně u okolních obcí narážíme jen výjimečně.

V obci žilo 136 obyvatel, všichni národnosti české a římskokatolického vyznání. Mužů bylo 54, z toho 14 dětí do 14 let, žen 69 a z toho 18 dětí do 14 let.¹¹ Osob, které momentálně nepobývaly v obci, bylo 12.

Přehled stáří jednotlivých osob ukazuje následující tabulka:

POHLAVÍ	VĚK	ČETNOST
MUŽI	Do šesti let	7
	Šest až dvanáct let	4
	Nad dvanáct do čtrnácti let	3
	Nad čtrnáct do 21 let	5
	Nad 21 do 26 let	5
	Nad 26 do 40 let	12
	Nad 40 do 60 let	11
	Nad 60 let	7
ŽENY	Do šesti let	3
	Šest až dvanáct let	10
	Nad dvanáct do čtrnácti let	5
	Nad čtrnáct do 24 let	16
	Nad 24 do 40 let	17
	Nad 40 do 60 let	14
	Nad 60 let	4

¹¹ U třinácti obyvatel není uvedena žádná jiná informace kromě jména a roku narození, proto se může zdát, že počty nesedí.

Podle zdroje obživy můžeme rozdělit obyvatele, u kterých je to uvedeno (tj. 125), na ty, jejichž obživu zajišťuje jejich držení půdy (Grundbesitzer - 10), případně na držitele domů a příjemce renty (Haus und Rentenbesitzer – 11). S nimi pak souvisí povětšinou u nich ve společné domácnosti žijící ženy a děti (Frauen und Kinder – 49). Nejvíce lidí dále uvádí jako zdroj obživy to, že vykonávají pomocnou sílu v zemědělství (Hilfsarbeiter der Landwirtschaft – 28) nebo pracují pouze za denní mzdu jako námezdní dělníci (Tagelöhners – 23). V obci byli rovněž dva pomocníci u nějaké živnosti (Hilfsarbeiter für Gewerbe – 2) a dva „jiní pomocníci“ (Andere Diener – 2). V obci tedy nebyl žádný duchovní, úředník, voják, literát, umělec, advokát, zdravotník, továrník, obchodník, lodník nebo rybář ani pomocník v obchodu, jak uvádějí další – prázdné – kolonky ve sčítacích operátech. Nebo alespoň můžeme tvrdit, že takovou práci neuváděli lidé jako to, co je živí.

Koní bylo v obci celkem 36 a to soustředěných k sedmi statkům s popisnými čísly 1 až 7.¹² Ani jeden z koní nebyl hřebec, šestnáct bylo klisen, deset valachů a deset hříbat do tří let. V obci nikdo nenahlásil býka, vola ani osla, za to prakticky v každém domě bylo několik krav, telat a prasat. S podivem se můžeme pozastavit nad tím, že v obci rovněž nikdo neměl ani jednu kozu či ovci.

Všechny zmíněné informace bylo možno vyčíst ze sčítacích operátů, které se tak pro náhled na dějiny obce v tomto období stávají důležitým pramenem.¹³

Na základě provedeného exkurzu můžeme minimálně zcela jednoznačně tvrdit, že se jednalo o převážně (až zcela jednostranně) zemědělskou obec.

K dalším údajům plynoucích ze sčítání lidu však již stručněji.

¹² To, že se jedná právě o prvních sedm popisných čísel, považuji za náhodu.

¹³ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 2158.

K roku 1869 je v obci evidováno 125 obyvatel a 28 domů, k roku 1880 pak 138 obyvatel, což je vůbec první rok, kdy co do počtu obyvatel předčily Horní Těšice ty Dolní. Tento vývoj již nebyl nikdy zvrácen, naopak se stupňoval. Domů je k tomu roku evidováno 23, o dva více než v Těšicích Dolních. V obou případech se všichni obyvatelé hlásili k římskokatolickému vyznání.¹⁴

Jednou z hádanek pro historika je zjištění doby postavení a vysvěcení obecní kaple zasvěcené Panně Marii. Historický místopis Moravy a Slezska řadí její vznik do roku 1875, není však jasný zdroj, ze kterého se jeho autorům podařilo tuto informaci získat.¹⁵ Na druhé straně jednak kronikář a jednak oficiální písemná žádost o opravu kaple z roku 1949 posouvá její vznik do roku 1881.¹⁶ Při snaze tento rozpor prověřit jsem využil Catalogu Cleri arcidiecéze olomoucké a našel, že prvním rokem, ve kterém je kaple uváděna, je rok 1883.¹⁷ Je možno přijmout výklad, že Těšičtí požádali arcibiskupský úřad o povolení vystavení kaple po získání samostatnosti v roce 1879 a kaple pak tudíž opravdu mohla vzniknout mezi lety 1880 a 1883, tedy, velmi pravděpodobně, v roce 1881, jak tvrdí kronika i zmíněný dokument. Následujícího roku mohla být posvěcena a od roku 1883 se již objevuje v Catalogu Cleri.¹⁸

¹⁴ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 2237 a 2317; *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62. Sčítací operáty nám také ukazují, že relativně mnoho lidí bydlících v Horních Těšicích bylo narozeno v těch Dolních, což potvrzuje, že Horní Těšice byly původně opravdu osadou Těšic Dolních, přičemž příliv obyvatelstva nabyl takového rozměru, že posléze svou „mateřskou obec“ předčily jak v počtu obyvatel, tak v počtu domů a tak také svým významem.

¹⁵ Bartoš, Josef, Schulz, Jindřich a Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 6, Ostrava 1978, s. 142. Jediným zdrojem (kromě novinových článků – viz kapitola Seznam pramenů a literatury), který uvádí rovněž tento rok je kronika Skaličky, viz SOKA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Kronika obce I, s. 214. Mezi zdroji ji však místopis neuvádí.

¹⁶ SOKA Přerov, fond Okresní národní výbor (dále jen ONV) Hranice, inv. č. 700; OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 8.

¹⁷ Poprvé k roku 1883 nacházíme záznam následujícího znění: „*In ambitu hujus par extat eccl. filial. tit. s. Catharinae V.M. in loco, sac. in arce Scaliccensi et sac. in p. Supeor-Tiesicio*“ – viz CATALOGUS VENERABILIS CLERI ARCHIDIOECESIOS OLOMUCENSIS ANNO REPARATAE SALUTIS 1883, Olomouc, sa [1884], s. 136.

¹⁸ Z uvedeného lze s jistotou tvrdit jen to, že v roce 1883 je již kaple posvěcena a že v roce 1882 tomu tak ještě nebylo (dostavena být již mohla).

K této době pozdější kronikář František Valenta zaznamenává, že všichni obyvatelé obce se hlásili k římskokatolickému vyznání.¹⁹

Na místě, kde byla kaple postavena, stál předtím starý a poškozený mariánský sloup, který obec nezamýšlela odepsat, ale opravit. Pro tento účel byla vypsána dlouhodobá (postaven byl až v roce 1925) sbírka, která vynesla daleko více než se čekalo a tak byl sloup postaven nakonec úplně nový. Umístěn byl u studny u malého rybníčka uprostřed vsi.²⁰ Starý byl prodán, prameny však neprozrazují komu ani na jaké místo.

Ještě deset let předtím, než se Horní Těšice osamostatnily, zvažovali Těšičtí výstavbu školy. V následujících letech ve spolupráci s Dolními Těšicemi, pod které samosprávně stále spadaly, byl zřejmě již vytvořen i projekt, arcibiskupství věnovalo pozemky i nějaké dřevo pro výstavbu budovy, která měla stát na „Panských lukách“. Zřejmě díky zásahu z Kelče pak ale k realizaci zřízení školy nedošlo, podrobnosti nejsou známy.²¹

Z pramenů hospodářské povahy můžeme vypožorovat, že se Horním Těšicím (podobně jako jiným obcím) nedařilo ke konci století sestavovat vyrovnané rozpočty. Mezi největší výdaje patřilo splácení půjčky (23 000 K) Zemědělské bance markrabství moravského, naopak největší příjmy měla obec z pronájmu pozemků. Vzniklé deficity pak vedení obce řešilo přírážkami k daním, což byla běžná praxe.²²

V roce 1886 byl v obci postaven křesťanský kříž, tzv. boží muka. Peníze poskytla zčásti obec a zčásti Josef a Anna Maňasovi, kterážto informace je napsána z druhé strany kříže.

¹⁹ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 8.

²⁰ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 9.

²¹ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 82.

²² SOKA Pterov, fond AOHT, inv. č. 121.

Sčítáním lidu z roku 1890 bylo zjištěno 120 obyvatel obce bydlicích v 26 domech. Všichni se hlásili ke katolictví.²³

Z historických pramenů můžeme vyčíst, že obec nejpozději od počátku 90. let 19. století, ale pravděpodobně mnohem dříve, pronajímala obecního býka, později i kance.²⁴

Ačkoliv se někomu může zdát zmínka o tom v dějinách obce docela zbytečná, domnívám se, že vzhledem k četnosti zápisů, které se právě obecního býka a kance týkají, je jasné, že se tímto „tématem“ obec často zabývala a dokonce u některých příběhů tím vyloženě žila více než čímkoliv jiným. Abych se již dále nemusel příběhům s těmito zvířaty věnovat, rozvedu jej stručně na tomto místě. S jistými přestávkami pronajímala obec býka a kance zemědělcům většinou na jeden rok, nájemce obci platil určitou částku a sám vybíral peníze od majitelů krav a prasnic, ke kterým zvířata připouštěl. Šlo vlastně v jistém smyslu o podnikání a jako každé podnikání i toto mělo určité riziko – zvířeti se mohlo něco stát, mohlo onemocnět či se zranit. V případech kdy k tomu došlo nebo zkrátka v případech, kdy bylo potřeba koupit nové zvíře, jmenoval obecní výbor komisi k tomu určenou. Mezi časté nájemce patřili Josef Rolinc, Rudolf Rušar, František Rýpar a František Remeš.²⁵ V souvislosti s chovem býka se v obci udála i jedna tragická událost při které zahynul Josef Veselka ve věku 55 let. Při nakládání býka na nádraží v Hranicích jej tento porazil a podupal. To se stalo však až v roce 1965.²⁶

²³ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 2401; *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62.

²⁴ Srov. SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (1889-1908).

²⁵ František Remeš v březnu 1930 navrhl, aby obec zrušila pronájem kance z toho důvodu, že v obci není dostatečné množství prasnic. Díky protestu všech místních chovatelů byl však návrh zamítnut. Srov. SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 3, nefoliováno (1930).

²⁶ Samozřejmě již nešlo o tradiční pronájem býka obcí jako v dřívějších letech, v této době veškerou živočišnou výrobu zajišťovalo JZD, v němž Josef Veselka působil. Viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 174.

Po devítiletém starostování byl v roce 1888 Josef Bartošík nahrazen Josefem Rolincem (sám Bartošík se stal prvním radním, druhým Jan Mánek), ale v roce 1891 se na svou pozici vrátil (radními Josef Dittrich a Jan Mánek). O tři roky později se starostou stal Josef Dittrich a Josef Bartošík zůstal opět prvním radním. Druhým radním tentokrát Karel Orava. Zřejmě po rezignaci (nebo úmrtí?) Josefa Bartošíka byl na jeho místo v roce 1896 zvolen Josef Čech a on sám už se do rady obce nikdy nevrátil. Nehledě k jeho aktivitám před založením obce už jen z toho, že byl prvním starostou a že byl 17 let přítomen v obecní radě (čtyřikrát starostou a dvakrát prvním radním) můžeme usuzovat, že šlo o postavu v dějinách obce výjimečnou.²⁷

V roce 1893 byla opravena střecha kaple.²⁸

V roce 1896 rozhodl výbor obce o zřízení funkce obecního pohrabáče, který se měl starat o cesty. Z dřívější doby jsou doloženy tyto funkce: představený obce (starosta), obecní písař, pokladník (předseda finanční komise), ponocný, lékař, kovář, poštovní posel a porodní bába. Prvním obecním pohrabáčem se stal za plat 20 zlatých krejcarů ročně Josef Mañas. Rovněž tento rok (1896) byla obec postižena krupobitím.²⁹

Z historických pramenů můžeme vyčíst, že minimálně od roku 1860 ve vesnici nebyl hostinský, tudíž je možné předpokládat, že zde ani žádná hospoda nebyla.³⁰ Až v dubnu roku 1897 podal nově se přistěhovavší František Rýpar (č. 7) k okresnímu hejtmanství žádost o udělení koncese na hostinec (pod číslem 5460). Hejtmanství se obrátilo na obec, ale starosta doporučil žádost zamítnout. Odůvodněním bylo, že František Rýpar je v obci nový a ještě ani nemá domovský list a také že ani neinformoval obecní představenstvo, což měl udělat jako

²⁷ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (1891-1896) a inv. č. 4, nefoliováno (1879-1896).

²⁸ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 4, nefoliováno (1883).

²⁹ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1896); obecní funkce doloženy např. z hlavních účetních knih, viz např. SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 4, nefoliováno (1841-1907).

³⁰ K tomu viz SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 114, je však třeba doplnit, že obecně od počátku sledovaného období (tj. od roku 1848) nemáme o hostinci žádný doklad.

první. Výbor s názorem starosty souhlasil. František Rýpar se ve své podnikatelské činnosti dočasně přeorientoval a začal si pronajímat obecního býka. O pár dní později však přišel na další podnikatelský nápad – zřídit v obci kuželkovou dráhu. I tento jeho nápad byl obecním výborem zamítnut, dokonce jednohlasně. Důvodem tentokrát bylo, že výboru není známa místnost, kde chtěl dráhu zřídit a také to, že by podobná organizace mohla napomáhat šíření opilství v obci.³¹ Koncesi pro hostinec nakonec získal v roce 1898, v roce 1904 usiloval o její rozšíření na hraní karet a kuželek, což mu ale dovoleno nebylo.³²

V roce 1897 došlo k další výměně křesel v radě – starostou byl nyní Josef Čech a prvním radním Josef Dittrich. Na pozici druhého radního se nám v radě vůbec poprvé objevuje František Matyska, člověk, který bude hrát v budoucnu v obci významnou roli, mnoho let bude pokladníkem a po několika volebních obdobích bude i starostou.³³ Stejněho roku rovněž došlo ke stavbě nové spojovací cesty do Skaličky a k opravě cesty k vrchu Strážné nedaleko od obce.³⁴

V roce 1899 si zřídil podkovářskou živnost Karel Orava a od roku 1909 v ní pokračoval ve stejném domě Orava Josef.³⁵

Pro zajímavost uvádím kvůli představě o ohodnocení tehdejších úředních výkonů to z roku 1900 tak, jak je zaznamenáno v hlavní účetní knize obce: Starosta za své cesty pro obec dostal 18 zlatých, první radní, a to je velký skok, 3 zlaté a 60 krejcarů, druhý radní 1 zlatý 80 krejcarů a členové výboru mezi 1 zlatým a 80 krejcarů a žádným zlatým a 60 krejcarů. Je třeba zdůraznit, že se nejedná o platy úředníků (ty byly v případě obecní rady

³¹ Srov. SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1897-1898); SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 1451.

³² SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1904); SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 1451.

³³ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1897).

³⁴ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 4, nefoliováno (1897).

³⁵ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 124, nefoliováno (Těšice Horní).

přibližně 8x vyšší), ale o výdaje spojené s úřednickou prací. Z výčtu vyplývá, že starosta zřejmě musel pro obec zařizovat více věcí než celý zbytek zastupitelstva.³⁶

Od roku 1890 do roku 1900 narostl počet obyvatel ze 120 na 149, ale počet domů zůstal stejný (26).³⁷ Po volbách v tomto roce starostou zůstal Josef Čech a na místa radních nastoupili Ján Mánek a Josef Ovčáčík.³⁸ V roce 1903 sice starostou zůstal Josef Čech, ale místa obou radních se vyměnila. Prvním radním se stal Ferdinand Libosvár, druhým radním Jan Mánek (dříve první).

Na sever od obce (zčásti v lese Nihlově) probíhala honitba, její první prameny doložený pronájem máme až z roku 1903 (s platností od 1. ledna 1904), je ale jasné, že se uskutečňovala i dříve. Honební území bylo pronajato kníže-arcibiskupskému lesnímu úřadu v Rajnochovicích (do prosince 1909) za 111 K ročně.³⁹

Prvním doloženým požárem této doby⁴⁰ je ten z 12. května roku 1906, kdy blesk zapálil jednu stodolu a od ní chytily a shořely dva domy (Valentův a Ovčáčíkův). O podrobnostech nejsme v historických pramenech informováni.⁴¹

V roce 1906 se stal starostou obce Rudolf Rušar, prvním radním Ján Mánek a druhým radním Antonín Pelc. Následujícího roku v lednu projednával výbor stavbu nové cesty do blízkých Malhotic, o stavbě však rozhodl až v roce 1912 (viz níže).⁴² V listopadu 1908 výbor kladně prohlasoval návrh postavení obecní nemocnice.⁴³

³⁶ Viz SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 4, nefoliováno (1900).

³⁷ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 2485; *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62.

³⁸ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1901).

³⁹ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 121, nefoliováno.

⁴⁰ Autor sleduje dějiny obce po roce 1848.

⁴¹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 9.

⁴² SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (roky 1906 a 1907).

⁴³ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1908); o obecním špitálu se v pramenech hospodářské povahy (účetní knihy) mluví i dříve, není ale jasné, zda-li byl přímo v obci či zda obec přispívala částkami do

V roce 1909 starostou opět Rudolf Rušar, radními Ferdinand Rolinc a Ferdinand Libosvár. 10. ledna tohoto roku byla obec vyzvána okresním hejtmánstvím v Hranicích k napravení toho, že v obci stále nestojí obecní nemocnice, jak to tehdy říšský zákon vyžadoval (první dochované plány a nákresy jsou již z roku 1904). Obec tedy měla zřídit minimálně nějakou ošetrovnu nemocných, k čemuž také následně skutečně došlo. Mělo se jednat o menší domek umístěný na konci obce (směrem k obci Skalička) s předsíní, dvěma malými a jednou velkou místností a také půdou. Výstavba vyšla na 4273 K, což byla částka na tu dobu poměrně vysoká a zřejmě nám svědčí o kvalitě budovy a vybavení.⁴⁴

V tomto roce také došlo k opravám v obecním hostinci, na který si stěžovali místní kvůli špatné hygieně, rovněž došlo k rozšíření obecního hostince o jednu místnost.⁴⁵

V roce 1910 rozhodl obecní výbor o opravě kaple, stavební potřeby zajistil starosta obce a samotná oprava byla svěřena Janu Hanešovi ze Zámrska, o rok později došlo k opravě obecní studny ve Vlachyni.⁴⁶

V roce 1910 byla podepsána nová smlouva týkající se obecní honitby. Opět byla pronajata kníže-arcibiskupskému lesnímu úřadu v Rajnochovicích, opět na šest let, jen cena stoupla ze 111 K na 116 K za rok. Obec v tomto roce čítala 151 obyvatel, což se jí nepodařilo překonat až do roku 1980. Domů zde bylo 27. Zajímavost je, že poprvé je k tomuto roku v obci evidována osoba evangelického vyznání a to Rosalie Syptáková, která byla služkou v domě č. 5 u Matysků.⁴⁷

blízké Kelče. Jelikož se ale hovoří o „obecní nemocnici“, zdá se pravděpodobnější první varianta – totiž že v obci byla pro zdravotnické účely upravena nějaká místnost.

⁴⁴ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 124 (Rozpočet na stavbu nemocnice v Hor. Těšicích).

⁴⁵ SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 1451.

⁴⁶ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1910).

⁴⁷ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 121, nefoliováno a inv. č. 1, nefoliováno (rok 1910); SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 2569; *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62.

K prvnímu desetiletí nového století se však pojďme ještě vrátit, je totiž významné tím, že se v obci rozvíjela podnikatelská činnost. V živnostenském rejstříku nacházíme u Ferdinanda Maňase v roce 1903 zřízené krejčovství a o dva roky později si vlastní živnost zřídil také Ferdinand Rolinc, který založil „*krupařství spojené s prodejem cukru, kávy, koření, petroleje...*“, které existovalo až do 24. března roku 1939. To, jestli ukončení živnosti souviselo s politickými událostmi té doby, však nejsme schopni z pramenů poznat. V roce 1909 ke svému současnému podnikání připojil Ferdinand Maňas ještě i „*mlékařství*“ a o rok později pak jako klempíř začal provozovat živnost Karel Münster, který s největší pravděpodobností nebyl zdejší. O tři roky později, tedy až v roce 1912, se řady živnostníků rozrostly ještě o Josefa Hynčicu, který se dal do hrnčířství.⁴⁸

V roce 1912 rozhodovalo obecní zastupitelstvo o stavbě silnice, která by spojila nedaleké Malhotice s okresní cestou Hranice-Kelč. Část zamýšlené cesty totiž ležela právě na katastru Horních Těšic. Zastupitelstvo rozhodlo následně: „*Výbor uvedené obce usnesl se na tom že ač velkého zájmu na této silnici nemá, přece hodlá uvedenou silnici ve svém území postavit, a žádá jak od slav. silničního výboru Hranického tak od obce Malhotic vydatnou podporu.*“⁴⁹

Od roku 1913 byl v Horních Těšicích starostou Ferdinand Rolinc, prvním radním Ferdinand Libosvár a druhým radním František Rýpar. Protokol z jednání výboru týkající se tzv. spotřební dávky pivní nám přináší o obci k tomuto roku zajímavou informaci – ve zdejším hostinci se za jeden rok vypilo průměrně 12 hektolitrů piva a 1 hektolitr kořalky. Není však jasné z kolika let nazpět byl průměr počítán.⁵⁰

⁴⁸ Srov. SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 118, nefoliováno. Krupař byl drobný obchodník s mlýnskými výrobky, viz Lutonský, Boleslav, *Lexikon genealoga*, Praha 2003, s. 150.

⁴⁹ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1912).

⁵⁰ Srov. SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1912)

Dne 1. července 1913 jmenoval obecní výbor Emila rytíře Vychodila za jeho zásluhy o hranický okres i obec samotnou čestným občanem Horních Těšic.⁵¹

Četnost protokolů ze zasedání obecního výboru z válečného období je velmi nízká, mizí nám tak prozatím nejdůležitější pramen pro studium dějin obce. Nejsme tudíž informováni o událostech v obci v letech 1914-1918 tak, jak bychom si přáli. Opětovné četné sepisování protokolů a později započetí s psaním obecní kroniky nám již přináší prameny prvorepublikové. Jedním z nemnoha pramenů, které nám pro toto období mohou posloužit je však rodinná kronika, kterou sepsal Bohumil Matyska v 80. letech 20. století. Štěstím je, že kromě dějin svého vlastního rodu se občas v krátkých poznámkách vyjadřoval i k událostem v obci. K tomuto období mimo jiné uvádí: „*Všechno obilí se muselo odevzdat, začali rekvírovat (prohlídat domy i stodoly, kůlny), takže někdy nezbylo ani pro rodinu. Kupovali jsme kukuřičnou mouku na pečení vdolků, v roce 1916-1917 se začaly sepsávat válečné půjčky na válku, odváděly se měděné zvony i klučky od dveří (mosazné). Práci na poli musely dělat většinou ženy a starci a školní děti.*“⁵²

* * *

Vývoj obce v letech 1848–1918 byl pro její další osudy zásadní. Za největší milník lze považovat získání samostatného statusu obce, což se, jak se nám podařilo prokázat, stalo v roce 1879. Horní Těšice začaly růst rychleji než jejich původní „mateřská“ obec – Dolní Těšice – a ve svém významu se postupně dostávaly před ně. Výstavba kaple v 80. letech 19. století, stavba komunikací a počínající projevy politického života byly jednoznačným progresem. Velkou škodou a zřejmě promarněnou příležitostí bylo to, že se v obci nepodařilo prosadit výstavbu školy. Ta by její rozvoj obrovsky posílila, to by ale možná Horní Těšice, nedávno ještě podřízené jiné obci, chtěly již mnoho. Se začátkem nového století se v obci začali vyskytovat čím dál častěji živnostníci (připomeňme, že v roce 1857 tam nebyl ani

⁵¹ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1913).

⁵² *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 13 (v péči dědiců).

jediný), kteří jistě rovněž formovali život v obci. Kapitulu shrňme tím, že proměna života obce mezi počátkem sledovaného období a jeho koncem byla markantní a to nejen pouze vzhledem k velkým událostem a pokroku doby, ale také kvůli lokálním změnám, o kteréž se zasloužili starostové, radní i ostatní obyvatelé obce.

Horní Těšice za první a druhé republiky (1918-1939)

První světová válka přinesla rozpad Habsburské monarchie a vznik samostatného Československa. Po událostech z 28. října následovaly důležité společenské změny, které dopadaly prakticky na každou obec a na každého jejího obyvatele. V následujících řádcích se podíváme na to, jak se Hornotěšickým vedlo, jaké problémy před nimi vyvstávaly a jak si s nimi dokázali poradit.

V pramenech nenalézáme podrobnější vyličení toho, co konkrétně se dělo 28. října 1918 v Horních Těšicích, nicméně se dá s jistotou předpokládat, že vznik samostatného státu byl přijat velice pozitivně. Kronika z pozdější doby retrospektivně vzpomíná: „bylo/ *slyšeti zpěvy, skrátka to vypadalo jako po kruté zimě krásné jarní sluníčko...*“⁵³ Záznam dále jmenuje rodáky padlé ve válce – jedním z nich byl František Bartošík (č. 25), který padl v Rusku, a druhým Josef Dittrich (č. 3), syn bývalého starosty, který zemřel v Itálii.⁵⁴ Na později vystaveném pomníku je pak také jméno Antonína Bajera (č. 25), toho však kronika neuvádí, neboť kronikář zřejmě nebyl s jeho smrtí v době napsání záznamu obeznámen. Pouze jeden pramen (novinový článek ze začátku 21. století) nám svědčí o tom, že z obce pocházeli legionáři – tři, nicméně tuto informaci se nepodařilo nikde ověřit a považuji ji za lichou.⁵⁵

Prvními volbami, které se v Československu odehrály, byly volby do obecních zastupitelstev v roce 1919, kandidátku v obci sestavila pouze Česká strana agrární.⁵⁶ Starostou

⁵³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 1.

⁵⁴ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 1; Blahová, Zdeňka, Oravová, Ludmila a Blahová, Michala, *Obec Horní Těšice v datech*, sl [Horní Těšice] 2008, nestr.

⁵⁵ Hranický týden, 9. listopadu 2001, s. 7.

⁵⁶ Název strany se v souvislosti s různými politickými změnami měnil, např. od roku 1922 Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu v republice československé. Pro přehlednost dále v textu používám označení „agrární strana“. O vývoji strany viz např. Marek, Pavel a kol., *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*, Olomouc 2000, s. 164-165. Agrární strana společně

byl znovu zvolen Ferdinand Rolinc, který obec řídil již v době války,⁵⁷ ze zdravotních důvodů však vzápětí rezignoval a starostou se stal dosavadní náměstek Josef Čech. Novým náměstkem se stal Rudolf Rušar (č. 4).⁵⁸

Podobně jako každé nadšení i nadšení z příchodu nových časů muselo rychle ustoupit do pozadí a nově zvolená rada a výbor se museli zabývat i věcmi zcela přízemními a dotýkajícími se praktického života občanů v obci. Např. poměrně zásadním rozhodnutím bylo rozdělení obecních pozemků, které byly pronajímány, na menší díly tak, aby se vyšlo vstříc většímu počtu zemědělců – pachtýřů,⁵⁹ a mnoho práce měli obecní úředníci jistě i kvůli katastrofálním suchům v roce 1920. Opakovanému scénáři extrémně suchého léta z tohoto roku se mělo za každou cenu zabránit a tak starosta navrhl a výbor přijal, aby byly zakoupeny věci potřebné pro výstavbu nové studny. Nicméně – s tím jak se počasí umoudřilo a dopřálo Těšickým déšť a vláhu, přišlo i nové rozhodnutí výboru, který od předchozího plánu upustil a již nakoupené roury rozhodl využít jinak – pro výstavbu kanalizace v následujících letech, čemuž byla dána před stavbou nové studny přednost.⁶⁰

Z dalších rozhodnutí výboru tohoto roku bylo pro vesnici určitě důležité to, jímž se zakládala obecní knihovna, která existuje dodnes. Knižní sbírkou po obci se vybralo kolem

s Československou stranou lidovou hrála v obci po dobu první republiky dominantní roli. Lidovci sestavili kandidátku poprvé v roce 1920 před volbami do parlamentu.

⁵⁷ V pramenech nacházíme ale i informaci, že starostou v době války byl Rudolf Rušar. Je možné, že se někdy v průběhu války vystřídali. Viz *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 13 (v péči dědiců).

⁵⁸ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno, (1920); OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 2.

⁵⁹ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1919).

⁶⁰ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1920). Protokoly o zasedání obecního výboru ukazují, že byl výbor nucen se k tématu stavby studně neustále vracet. K rozhodnutí o započetí výstavby nové studny došlo v červenci roku 1922. Viz SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1922).

150 svazků, kterýžto počet se do roku 1925 téměř dvojnásobně zvýšil. Rovněž byla zřízena knihovní rada a Josef Rýpar se stal prvním knihovníkem. Knihovníci se pak často střídali.⁶¹

Obecní výbor musel řešit i záležitosti na první pohled malicherné, avšak i přesto utvářející dějiny obce. Např. v roce 1921 se zabývala obecní komise složená ze starosty Josefa Čecha, radního Karla Rady a členů výboru Ferdinanda Libosvára a Josefa Bartošíka jedním z několika mála sporů mezi občany, o nichž se dochoval nějaký doklad. Rudolf Rušar (č. 4) si stěžoval na svého souseda Josefa Matysku (č. 3) kvůli jeho zásahu do toku potoka. Údajně jím způsobil zaplavení pozemků „Pod humny“. Komise potvrdila, že Matyska skutečně do toku zasáhl a to v takové míře, že byl poškozen „spodek louky“. Tuto situaci se Josef Matyska zavázal napravit, což se také zřejmě stalo, neboť o pokračování sporu nejsme dál informováni.⁶² Z následujícího roku (1922) je dochován další doklad o sváru mezi občany a figuruje v něm opět Josef Matyska. Tentokrát se dostal do sporu s Františkem Remešem a to ohledně zjištění hranic mezi jejich pozemky v lese. Důvodem byl zřejmě strom, který rostl zešíkma a zasahoval svou korunou do pozemku Josefa Matysky – František Remeš jej musel pokácet.⁶³

Jen zřídka se v pramenech objevují doklady o dalších sporech mezi Těšickými a ačkoliv člověku ze začátku 21. století může většina z nich přijít opravdu jako banální, bylo by nesprávné toto pojetí přenášet na minulost. Často se jednalo o kousky pole nebo louky, o poškození stromů v lese či o to, kde přesně vede hranice mezi pozemky. To, že se kvůli

⁶¹ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 8 a s. 49; SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1920). Ve státním okresním archivu v Přerově nacházíme fond knihovní rady Horních Těšic, zápisy však pocházejí až z roku 1928, předchozí se buďto nedochovaly nebo se vůbec nevedly. Ze zápisů pro představu uvádím: „Jednání o knihovním řádu... Knihy se budou půjčovat do 200 stran na jeden týden, více stranné na dobu 14 dnů. Z každé knihy je stranoven poplatek 20 haléřů a za každý další promeškaný týden pokuta 50 haléřů... Knihy se budou půjčovati a vraceti o neděli od 2-3 h odpoledne.“ Viz SOKA Přerov, fond Knihovni rada Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1928). Většina zápisů však řeší jaké knihy se nakoupí, jaké periodikum se bude odebírat apod.

⁶² SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1921).

⁶³ Srov. SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1922).

takovým sporům musela svolávat obecní komise (pověštinou i se starostou), nám ale svědčí o tom, že šlo o půtky relativně vážné. Koneckonců jeden takový posekaný strom mohl tehdy znamenat vytápění domu na celý měsíc.⁶⁴ V obci jistě proběhlo mnoho sporů, hádek a půtek, které se nedostaly do písemných záznamů a byly zapomenuty. Je však třeba poznamenat, že i tyto spoluvytvářely a ovlivňovaly osudy obce a jejího okolí stejně jako obyvatel více než mnohé jiné události. Nyní ale zpět k doloženým skutečnostem.

K roku 1921 máme na základě sčítání lidu v obci doloženo 138 obyvatel a 28 domů. Všichni až na dvě osoby (služky Hermína Holubcová a Rosálie Betáková – obě evangeličky) se hlásili ke katolickému vyznání. V obci také přibyl jeden živnostník a to Marie Oravová, která od roku 1920 provozovala obchod s máslem, tvarohem a vejci spojený s drobným prodejem osadnického zboží. Prodej provozovala až do 22. září 1939. V roce 1920 také rozjel svoji živnost Josef Rýpar, který provozoval holičství a kadeřnictví (jen krátce – do 19. listopadu 1923).⁶⁵

Pro dějiny obce jednou z nejvýznamnějších událostí první poloviny 20. let bylo založení obecní kroniky, resp. přesněji Pamětní knihy obce Horní Těšice, a to v roce 1923. Pověřen sepisováním kroniky byl František Valenta (č. 24), který ji vedl až do roku 1927, kdy se stal starostou obce.⁶⁶ Významnými událostmi roku 1923 byly také jednak obecní volby a

⁶⁴ K tomu zajímavý případ také z února 1927, kdy jsou opět účastníky sporu Rudolf Rušar a Josef Matyska. Rudolf Rušar pokácel dub domnívaje se, že leží na jeho pozemku, ale Josef Matyska se se stížností obrátil na obecní výbor, jímž sestavená komise zjistila, že ležel přesně na hranici. Komise rozhodla, že pan Matyska si ponechá dva metry z vrchu a dva metry ze spodu a pan Rušar čtyři metry uprostřed. Viz SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1927).

⁶⁵ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 2660; *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62; SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 118, nefoliováno.

⁶⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 3; SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1923).

jednak projektování stavby silnice. Obecní volby proběhly 16. října a starostou obce byl zvolen lidovec František Matyska, jeho náměstkem pak František Valenta.⁶⁷

Projekt výstavby silnice byl rovněž důležitý, žádost rady ohledně stavby navazovala na dávné předchozí snahy obce. Když byl ale v následujícím roce předložen rozpočet, občané byli nepříjemně zaskočení, činil celých 110 000 K,⁶⁸ nicméně projekt pokračoval do doby, než profesionální odhad inženýrské firmy částku ještě zvýšil. Finanční komise⁶⁹ pak projekt odložila a obec se rozhodla investovat raději do výstavby rybníka.⁷⁰

V lednu roku 1923 byly v obci zřízeny pobočky dvou významných rolnických organizací řízených politickými stranami. Nejdříve to byla 20. ledna místní pobočka Ústřední domoviny československých domkářů a malorolníků v republice československé, která byla pod patronací agrární strany, a hned o deset dní později (tj. 30. ledna) pak obdobná pobočka Svazu lidových zemědělců (pod patronací strany lidové) a to s názvem Místní družina katolických zemědělců československých v Těšicích Horních. Ve srovnání s první zmíněnou však tato byla poměrně nevýznamná a prameny včetně kroniky o její činnosti v podstatě mlčí.⁷¹

Z roku 1923 máme také doložený vůbec první trestný čin v obci. Byl spáchaný Valentinem Horným, který za krádež jeteliny z pole musel nastoupit na sedm dní do vězení a bylo mu odňato volební právo. Odsouzen byl okresním soudem v Holešově 4. října 1924.⁷²

⁶⁷ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1925-1926).

⁶⁸ Obecní kronika uvádí 100 100 Kčs, nicméně účetní záznamy dokazují částku 110 000 Kčs.

⁶⁹ Finanční komise byl orgán obce složený z několika (povětšinou ze dvou) členů obecního výboru a dále z několika dalších obyvatel (povětšinou dvou až třech).

⁷⁰ Jednalo se o spojovací cestu mezi obcemi Skalička a Horní Těšice, dále pak o napojení Horních Těšic na okresní silnici vedoucí z Hranic do Kelče a Všechovic, srov. SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1923 a 1924); OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 5.

⁷¹ SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955), inv. č. 1585.

⁷² SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 114.

Z dalších událostí tohoto roku jmenujme např. vysázení jabloňového sadu v místě zvaném „*Na Drahách*“ nebo bílení kapličky zvenčí, její vymalování zevnitř a opravu dveří. V tomto roce obec na svém katastru spravovala 2705 ha pozemků a domovních čísel zde bylo 29. V zemědělství pracovalo 134 obyvatel, z řemeslníků zde byl kovář, zedník a rovněž zde byl jeden hospodský.⁷³

Podstatné ulehčení práce těšickým zemědělcům přinesl rok 1924 – v únoru rozhodl výbor o zakoupení nového zemědělského stroje – triéru⁷⁴ - a to nejen pro účely obce, ale, jak dokazují pozdější záznamy, hlavně za účelem pronajímání stroje jednotlivým rolníkům. Ti toho hojně využívali, neboť stroj skutečně usnadňoval spoustu práce. Zakoupen byl u Roberta Volfa v Kelči za 2000 K.⁷⁵

Na chvíli se však vraťme ke sledování širších dějin a jejich reflexi v obci. Podobně jako jiné obce totiž i Horní Těšice významně prožívaly události většího významu týkající se nějakým způsobem Československé republiky, není tedy divu, že se chtěly nějakým způsobem podílet na přivítání prezidenta Masaryka v Hranicích, které jsou od obce vzdáleny asi 8 km, a to při jeho návštěvě zde v roce 1924. Nakonec bylo rozhodnuto o vyslání slavnostního žebřinového povozu na hranické vlakové nádraží. Těšičtí v jeho doprovodu prezidenta Masaryka uvítali 23. června. Nebyla ani opomenuta Masarykova oslava narozenin následujícího roku, v Těšicích byl zapálen oheň a kolem něj se obyvatelé shromáždili, aby si vyslechli proslov starosty Františka Matysky, který v něm přednesl „*krátce ale výstižně jeho životopis...*“⁷⁶

⁷³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 1. SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1923).

⁷⁴ Jedná se o stroj na třídění obilí, odděluje jemná a hrubá zrna a vylučuje odpad. Viz Novák, Petr, *Historie zemědělské techniky*, Praha 2004, s. 49-50.

⁷⁵ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1924).

⁷⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 7. O deset let později byla k uctění prezidentových 85. narozenin uspořádána besídka v hostinci, viz SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (1934).

V lednu roku 1925 proběhly v Československu volby do Národního shromáždění i do senátu. V Horních Těšicích překvapivě zvítězila strana lidová se ziskem 42 hlasů (agrární 40) do Národního shromáždění a 39 (agrární 31) do senátu. Jiné strany v obci kandidátku nesestavily. Překvapivým byl tento výsledek nikoliv z hlediska kraje, Kelečsko bývá považováno právě za baštu strany lidové, nicméně ve volbách v Horních Těšicích zvítězila strana vůbec poprvé a také naposledy. Do zákazu činnosti agrární strany po druhé světové válce byla obec vždy baštou právě agrárníků.⁷⁷

Dějiny místní a nadregionální se střetávají v Horních Těšicích také v památníku padlým v první světové válce, který jsme už výše v textu letmo zmínili. Památník byl postaven v roce 1925 a umístěn přímo do středu vesnice mezi rybník a kapli na místo, kde dříve stávala studna. Nese jména Antonína Bajera, Františka Bartošíka a Josefa Dittricha. Zaplacen byl obecní sbírkou a příspěvkem pozůstalých.⁷⁸ Podle kronikáře Františka Valenty při svěcení kříže proběhla v Horních Těšicích údajně vůbec první mše svatá, což je ovšem možné jen stěží, neboť jistě se konala mše svatá i při svěcení kaple, která byla zřejmě postavena v roce 1881.⁷⁹

Z událostí čistě místních zmiňme k tomuto roku alespoň stavbu kůlny s vahou na dobytek, k níž se zachovaly jak nákrety tak i rozpočet výstavby. Stála bezmála 4000 korun.⁸⁰

Zřejmě také v témže roce zemřel čestný občan obce (jímž se stal v roce 1882) Dr. Jan Dittrich, kterého kronikář František Valenta označuje za prvního „inteligenta“ v obci. Kronika uvádí, že se tento lékař proslavil dokonce na moři a to jako specialista na nakažlivé nemoci.⁸¹

⁷⁷ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 50. Podobně tomu bylo ve vedlejší obci Skalička. Naopak v ostatních obcích v okolí zpravidla dominovala strana lidová. Nic na uvedeném nemění fakt, že starostou Horních Těšic byl delší dobu lidovec František Matyska.

⁷⁸ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 50.

⁷⁹ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 50.

⁸⁰ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 124.

⁸¹ Datum úmrtí není uvedeno, na rok 1925 však poukazuje zařazení v textu, srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 9; SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1898).

Pro Horní Těšice velmi významným a na události bohatým rokem byl rok 1926. Výrazným technickým pokrokem a zejména nejdůležitější novotou, která reálně ovlivnila životy lidí v Horních Těšicích, byla elektrifikace obce, která právě v tomto roce začala.⁸² Bohumil Matyska to ve své kronice popisuje následovně: „...v únoru se započalo a v květnu už jsme svítili. Byla to velká událost, tolik pěkného světla (hotový zázrak).“⁸³

Věc se však neobešla bez problémů. Oproti původnímu plánu, že obec zaplatí rozvod elektriny každému, kdo slíbí, že si zařídí před domem osvětlení až po rozvodnou desku, se díky úspěšnému protestu Rudolfa Rušara (č. 4) a „pana nadlesního ze Skaličky“ plán změnil a svod od sloupu k desce a přípojku si musel zaplatit každý sám. Obec se možná snažila ušetřit peníze v obecní pokladně nebo si někteří radní nebyli jisti, jestli zákon vůbec možnost zaplatit svody i přípojky na domech dovoluje. Jednodušší možností však je, že obec zkrátka jen chtěla předcházet problémům např. s vymáháním peněz po těch, co si přípojku nechají zaplatit, ale o osvětlení před vlastním domem se nepostarají. Vzápětí po elektrifikaci obce došlo k výstavbě obecního osvětlení a společně s elektrinou přišlo také první rádio, zakoupil jej a nechal si jej doma nainstalovat nedávný starosta Josef Čech.⁸⁴

K elektrifikaci snad ještě to, že společností, na jejíž síť se obec napojila, byly Středomoravské elektrárny akc. spol. v Přerově, přičemž na celý proces si obec musela u spořitelny v Kelči vypůjčit 74 000 K.⁸⁵

⁸² První plány a založení elektrifikační komise však již v roce 1921, viz SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1921).

⁸³ *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 15 (v péči dědiců).

⁸⁴ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 12-13; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1926). O přípojky a jejich zaplacení se zřejmě v obci rozhořel další spor, když se společně s několika místními obrátil Antonín Valenta znovu na zastupitelstvo, to však spor odmítlo dále řešit s tím, že zmíněný se musí obrátit na zemský výbor v Brně. K tomu však zřejmě nedošlo, neboť další záznamy o problému s přípojkami již mlčí.

⁸⁵ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 119 (Obecní inventář D - Výkaz dluhů a závazků, např. rok 1934 i další); SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 126.

Mezi další události „významného roku“ 1926 patří jednak otevření dvou obchodů – prvním byla prodejna smíšeného zboží, do kteréhož podnikání se pustil Josef Orava, a druhým krupařství a kramářství Marie Oravové, a jednak také rozšíření cesty směrem k lesu Nihlovu, přičemž na práci měl nastoupit každý dospělý obyvatel obce na dva dny zadarmo. Ale bylo tomu již dávno, co si Těšičtí odvykli robotovat a jak píše kronika: „*věc se zvrhla v revoluci (někteří nechtěli vůbec jít) a proto nezbylo jak celou akci... zaplatit!!*“.⁸⁶

Do velkých problémů se v tomto roce dostal obecní hostinec a jeho majitel hostinský František Rýpar. Četnická kontrola z Kelče odhalila mnoho nedostatků – chyběly popelníčky i plivátka, podlaha byla nahnílá, místnosti měly špatnou ventilaci, sklenice s pivem byly špinavé a také vývod trubek ze záchodů vedl na cestu směrem k návsi, což bylo samozřejmě nehygienické a po obci se šířil nepříjemný zápach. Z důvodu nedostatku času (věnoval se převážně zemědělství) se rozhodl František Rýpar pronajmout hostinskou živnost Ferdinandu Rolincovi, což však, jak se ukázalo a jak také mnozí Těšičtí upozorňovali, nebyla nejšťastnější volba. Na místě se četníci objevují znovu a tentokrát právě kvůli osobě hostinského. Ten byl několikrát nařčen z obtěžování děvčat ze vsi. Četnická stanice mu udělila výstrahu a musel se omluvit a slíbit, že k ničemu podobnému již nebude docházet. Na jeho vlastní žádost mu majitel František Rýpar živnost odhlásil a hostinské živnosti se pak musel majitel (střídavě s dalšími nájemci) věnovat často i sám. V roce 1941 ji pak přebíral jeho syn – rovněž František Rýpar.⁸⁷

⁸⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 13; SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 124, nefoliováno (Těšice Horní).

⁸⁷ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 1451.

28. září roku 1927 reagovala obec na žádost z politického okresu Hranice, aby uvedla na jakém jednacím jazyku se dohodl obecní výbor. Horní Těšice byly čistě českou obcí, není tedy divu, že výbor rozhodl o jednacím jazyku pouze českém.⁸⁸

Příběh s velmi překvapivým koncem, který přinesl obci významnou politickou změnu, přinesly volby do obecních zastupitelstev v roce 1927. Zřejmě díky svému úspěchu ve volbách do Národního shromáždění a do senátu odmítli lidovci dohodu a nepřijali agrárníky nabízená čtyři místa v devítičlenné radě při jednotné kandidátce a rovněž tak agrárníci nebyli ochotni v zastupitelstvu zasedat v menšině. V následných volbách byla lidová strana na hlavu poražena a získala pouze jediný mandát (Bedřich Mánek), zbývajících osm zastupitelů bylo agrárníky. Starostou se stal kronikář František Valenta, prvním radním, tedy náměstkem, Ferdinand Libosvár a druhým radním Rudolf Rušar – všichni ze strany agrární. Bývalému starostovi Františku Matyskovi, i když ve výboru nebyl, bylo svěřeno předsednictví finanční komise. Z toho i z dalšího je jasné, že kredit tohoto muže ve vesnici byl skutečně významný a že byl respektován oběma stranami a s největší pravděpodobností i převážnou většinou obyvatel.⁸⁹

Jako zajímavost na okraj uvedme, že obecní kapli se dostalo 28. dubna tohoto roku nečekané finanční pomoci. Toho dne totiž zemřela Emerencie Vašíčková a v její závěti bylo uvedeno, že kapli odkazuje sto korun československých, což možná z dnešního hlediska může působit úsměvně, ale, a to je třeba si uvědomit, tehdy to zase tak malá částka nebyla a zřejmě přispěla k uspíšení některých oprav.⁹⁰

Doplňující zápis k předchozímu roku a již celý rok 1928 nám v kronice zaznamenává nový kronikář, kterým se stal Mojmír Vašíček, jenž zastával i funkci předsedy honebního

⁸⁸ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1927); Bartoš, Josef, Schulz, Jindřich a Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 6, Ostrava 1978, s. 142.

⁸⁹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 14; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1927).

⁹⁰ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 116.

výboru. S novým kronikářem se mírně mění i charakter zápisů kroniky – vedle politických zápisů, výsledků voleb, cen plodin a informací o počasí budeme stále častěji nacházet různé zajímavosti ani ne tak přímo dějin obce se týkající, ale které Těšičtí sledovali a které přitahovaly jejich pozornost.⁹¹ Rovněž tak budeme nacházet zmínky o kulturních akcích a kronika nám někdy zprostředkuje i přímé kronikářovy vzpomínky na dřívější časy. Můžeme předpokládat, že různé kulturní akce, představení a přednášky probíhaly i dříve, nicméně první takovou v kronice zaznamenanou akcí je kinematografické představení s názvem „Světová Válka“ právě v roce 1928, ve kterém se nový kronikář svého díla ujal.⁹² Takovéto a podobné akce byly zpravidla obyvateli Horních Těšic hojně navštěvovány.

Jistou pozornost si v této době přitáhla počínající krize v zemědělství, což se v Horních Těšicích projevilo zejména v dobytčářství. Chovat dobytek bylo najednou obtížnější, cena krmiva vzrostla, tudíž musela vzrůst i cena dobytka, ale dražší dobytek nechtěl nikdo kupovat. Velká zima následujícího roku ke krizi dobytčářů přispěla, neboť uhynulo mnoho zvířat.⁹³ Prozatím však nebylo tak hrozně a lidé se dívali dopředu s nadějí. Dne 28. října 1928 přicházelo desáté výročí založení Československé republiky – předseda osvětové komise⁹⁴ Josef Čech navrhl a výbor jednohlasně přijal, aby jako oslava tohoto výročí bylo na místě zvaném „*Na drahách*“ vysázeno stromořadí ovocných stromků, které by neslo název „*Alej Svobody*“. Také byla vypsána obecní sbírka na opravu bání na kapli, do kterých byla vzápětí schována listina se seznamem přispěvatelů, protokol týkající se projektu, seznam dárců cenností a Josef Čech s Mojmírem Vašíčkem zde přidali staré peníze z habsburské

⁹¹ Jako jsou komety, polární záře a jiné přírodní jevy.

⁹² Hned v dalším roce se kronika zmiňuje o třech dalších představeních, viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 23. Je tudíž pravděpodobné, že se představení skutečně konala i dříve, ale kronikář František Valenta jim nevěnoval pozornost.

⁹³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 22.

⁹⁴ Osvětová komise, podobně jako finanční, sestávala s několika členů výboru i z několika mimo něj.

monarchie jako památku na dávnou dobu.⁹⁵ Lze také předpokládat, ač o tom nemáme dokladu, že večer podobně jako v jiných obcích proběhla nějaká zábava či alespoň posezení v hostinci.

Pár dní po oslavách výročí se uskutečnily volby do okresních a zemských zastupitelstev, které opět vyhrála agrární strana se 43 hlasy do zemského zastupitelstva (lidová 38) a se 38 hlasy do zastupitelstva okresního (lidová 37).⁹⁶

Líčení významných událostí z roku 1928 uzavřeme jednou tragickou. Kolem jedenácté hodiny dopolední 10. října 1928 se rozezvonil zvon kapličky, aby ohlásil požár, který vznikl při „*vaření trnek*“ v domě s číslem 3 u Matysků. Podle kroniky došlo díky ochotě ostatních obyvatel obce k rychlému uhašení požáru: „*Dík statečnému občanstvu které dřív než přišlo hasičstvo z Kelče oheň lokalizovalo.*“⁹⁷

V červnu 1929 výbor rozhodl o pronájmu místního rybníka k chovu ryb – byl pronajat Josefu Matyskovi.⁹⁸ Významnější věcí, která byla ve výboru často projednávána, byla snaha o koupi lesních pozemků ležících na sever od obce. Připomeňme, že lesní pozemky na katastru Horních Těšic patřily kromě necelého hektaru ve vlastnictví obce arcibiskupskému velkostatku v Kelči, až v souvislosti s reformou v organizaci držby lesů rozhodl v březnu 1929 obecní výbor o podání žádosti, aby byl celý les Nihlov přidělen za určitou sumu Horním Těšicím. Taková žádost byla zamítnuta a les měl být rozdělen mezi obce Ústí, Skalička a Horní Těšice. Výbor obce později rozhodl, že při ceně 1000 K za hektar by mělo být nakoupeno 50 hektarů. Skutečná cena dosáhla výše 900 K za hektar a Horní Těšice získaly 55 hektarů, na jejichž zaplacení a další poplatky si obec vypůjčila 60 000 K, za kteroužto částku

⁹⁵ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 19-20; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1928).

⁹⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 21.

⁹⁷ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 18.

⁹⁸ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1929).

se zaručili všichni obyvatelé obce. K tomu však došlo až po provedení pozemkové reformy v roce 1932.⁹⁹

Jednou ze dvou tragédií z konce dvacátých let pro Těšické byla velmi krutá zima 1928/1929, která zničila mnoho stromů a zavinila úhyn mnoha hospodářských zvířat, druhou pak krupobití dne 1. srpna 1929, které zničilo podstatnou část pšenice. Komíny a mandle, ve kterých už stála, byly větrem shozeny a pšenice z nich byla vybita. Poškozena byla také řepa, oves, mák a z ovocných stromů byly poshazovány plody.¹⁰⁰ Do této těžké situace pak vstoupila počínající hospodářská krize, která jednak srazila ceny zemědělských plodin¹⁰¹ a která také přispěla k rozporu mezi vládními parlamentními stranami v roce 1929, které vedly až k rozpadu tzv. Panské koalice, ve které hrála dominantní roli agrární strana, a následně k pádu vlády a rozpuštění obou sněmoven. V následných volbách v říjnu 1929 vyhrála v obci (jako již tradičně) strana agrární s 50 hlasy do senátu (lidová 34) a s 44 hlasy do Národního shromáždění (lidová 31).¹⁰²

Sílení velké hospodářské krize se samozřejmě promítlo i do dějin malých obcí. Jedním z jejích následků byl nárůst chudoby a s tou někdy přicházel i hlad. V rámci státních iniciativ na podporu stravování chudých musely být v obcích založeny tzv. obecní sociální komise složené ze starosty obce (případně jeho náměstka), jednoho člena finanční komise a ze zástupců obyvatelstva – tři z řad samostatně pracujících (v Horních Těšicích Rudolf Rušar, František Rýpar a Antonín Valenta) a tři z řad zaměstnanců (Josef Helísek, Bohumil Matyska

⁹⁹ Srov. SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1929 až 1933); SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 28; OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 35. Horní Těšice si vzaly půjčku o něco vyšší než byla cena lesa z důvodu koupě i dalších pozemků, celkově obec měla zaplatit 67 240 K, viz SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 119, Výkaz změn nastalých ve stavu pozemků v roce 1934.

¹⁰⁰ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 25.

¹⁰¹ Následujícího roku přispěla Zemědělská rada moravská poškozeným obcím finanční částkou. Ne všichni ji dostali stejnou, což „nadělalo trochu zlé krve, ba došlo až na vyšetřování četnictvem“. Viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 29. Poškozeným pomohl také stát slevou na dani, za což občané (kronikář) děkuje agrárnímu poslanci Venclovi.

¹⁰² OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 27.

a Antonín Klvaňa). Rovněž bylo možné, aby se komise účastnili i zástupci odborů, což se ale v Horních Těšicích nestalo. Komise pak rozhodovala o přidělu potravin jako mouka, chléb, tuky, brambory, cukr a mléko pomocí poukázek, které dostávala z okresní sociální komise v Hranicích.¹⁰³

Důsledkem krize byl také nárůst kriminality ve státě, což se samozřejmě projevilo i na československém venkově. Do této doby je doložen v Horních Těšicích pouze jeden případ trestního jednání (zmíněný viz výše),¹⁰⁴ nyní se jich objevuje více. Např. Jan Klimiček byl odsouzen na 24 hodin do vězení a ke ztrátě volebního práva za to, že „*předstíral neexistující vlastnosti krávy*“, aby za její prodej získal více peněz. Za opakované krádeže (např. ukradení kačeny) musel Gustav Cagaš nastoupit na několik dní do vězení a Raimund Čech byl odsouzen dokonce na čtyři měsíce za četné krádeže poté, co ztratil politická práva za nezaplacení útraty v hostinci. Mezi další souzené a potrestané pak patřili Valentin Horný, Oldřich Vítek, Bohuslav Pavlík, Josef Matyska a také Marie Valentová. Povětšinou se jednalo o drobné přestupky.¹⁰⁵ Nakolik však zmíněné případy souvisí s krizí v hospodářství a jejím důsledkům (např. ztrátám práce apod.) samozřejmě určit nelze a muselo by se bádát případ od případu.

Na další možný následek ekonomické krize může poukazovat a důkazem zvyšující se chudoby může být záznam o snížené účasti na představeních, která byla dříve navštěvovaná hojně: „...*byla přes zimu pořádána 2 kinematografická představení které byly dost poučné ale*

¹⁰³ Obecně o plánu výživy: *Směrnice pro státní stravovací akci pro osoby nezaměstnané a omezeně pracující*, viz SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 117. Materiály ke komisi v Horních Těšicích tamtéž. Komise měly sestavovat soupis nezaměstnaných, jak se ale z pramenů dozvídáme, ta těšická to v roce 1933 zanedbala, neboť je dalšího roku urgována Okresním úřadem v Hranicích: „*V pádě že by se Vaše obec výše uvedeného nařízení i nadále nedodržovala bude zdejší úřad nucen dožadovati se dodržování směrnic vydaných min.soc.péče...*“ Viz SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 117.

¹⁰⁴ Samozřejmě vyjma oněch sporů mezi občany, které však nebyly řešeny četnictvem, nýbrž komisí výboru. Absence záznamů rovněž samozřejmě nedokazuje, že k trestné činnosti nedocházelo.

¹⁰⁵ Uvedené případy se staly v letech 1930-1933, viz SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 114; SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 4, nefoliováno.

přesto že pro dospělé bylo stupné jen 2 Kč. Byla návštěva slabá neb peníze jsou vzácné – všecko co prodává venkov je laciné...“¹⁰⁶

Po nástupu časů těžkých zkoušek pro stát (a celou Evropu) v podobě rozsáhlé krize v hospodářství se však žít nepřestalo. Pokračovaly dějiny velké a pokračovaly i dějiny místní. Dne 31. srpna 1930 byla v Horních Těšicích pořádána slavnost u svěcení kříže, který dali postavit manželé Matyskovi (č. 28), hojná byla účast Těšických ale i obyvatel okolních vsí. Dne 2. prosince tohoto roku proběhlo sčítání lidu – bylo zjištěno 152 obyvatel obce. Počet domů dosáhl čísla 29.¹⁰⁷

Rok 1931 přinesl volby do obecních zastupitelstev, jejichž okolnosti jsou ale poněkud záhadné. Připomeňme, že v zastupitelstvu Horních Těšic sedělo od roku 1927 osm členů agrární strany a jeden lidovec (viz výše). Obecní kronika uvádí, že agráři rozhodli o nevystavení kandidátky, lidovci ji sestavili a v zastupitelstvu tedy zůstali jediní. Ačkoliv je jen těžko pochopitelné, proč by agrární strana v obci, ve které pravidelně vyhrávala volby, vůbec nesestavila kandidátku, zřejmě se tak skutečně stalo. Dosvědčují to protokoly z jednání obecního výboru, jediným členem zastupitelstva, který zůstal z minulého období, byl Bedřich Mánek (tedy pravděpodobně onen jediný lidovec z předchozího výboru), ostatních osm zastupitelů bylo nových. Po Františku Valentovi se stal starostou opět František Matyska (č. 5), náměstkem Antonín Valenta (v době, kdy ze zdravotních důvodů nemohl starosta vykonávat svůj úřad, byl pověřen správou obce).¹⁰⁸

Nový výbor se musel mimo jiné v následujícím období zabývat nemocemi rostlin, které ohrožovaly obecní hospodaření. Bylo rozhodnuto o zakoupení nové stříkačky na ovocné stromky a záhy se ukázalo, jak dobrá investice to byla. Postříkané ovoce ve srovnání

¹⁰⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 32.

¹⁰⁷ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1930); OÚŘ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 30; *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29.

¹⁰⁸ Srov. SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1931); OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 33.

s nepostříkaným bylo beze skvrn a i lepší chuti. Stříkačka byla zaplacená penězi vydělanými z pronájmu triéru.¹⁰⁹

Zajímavostí z tohoto roku je pak výměna knih mezi knihovnami obcí Horní a Dolní Těšice, protokol č. 10 z protokolární knihy uvádí: „*Jelikož naše občanstvo má obsach naší Knihovny povětšinou přečten a naše peněžní prostředky jsou nedostatečné...usnesla se Knihovni rada jednohlasně, by z obecní knihovny z Dolních Těšic byla udělaná záměna Knih. Knihovni rada z jmenované vesnice...ničeho nenamítala...*“¹¹⁰

Na tomto místě se na chvíli zastavme a věnujme pár řádků osobě kronikáře. Ačkoliv by měl psát kroniku politicky zcela nestraně, ne vždy se to Mojmíru Vašíčkovi povedlo a leckdy se dozvídáme, jaký politický tábor preferuje. K tomu např. záznam z roku 1932: „*Dávali jsme naději v to, že obilní syndikát nám ceny zachrání, ale následkem nedohody pol. stran, zůstala strana Republikánská (tedy agrární – pozn. Autora) osamocena a toto ustanovení nemělo platnosti. Jsou to smutné ukázky doby když nás zemědělců je nás ve státě 60% a nedovedem si vynutit zákon který nám po právu náleží.*“¹¹¹ Náklonnost k agrární straně je však patrná i na dalších místech.

Avšak zpět k událostem významným pro obec – v roce 1933 byl opraven oltář v kapli, což zařídila Antonie Čechová, která zde rovněž věnovala věnec ze žárovek. Kapli nově naličil Bohumil Matyska a Marie Cagašová si ve svém domě (č. 7) otevřela krupařství. O rok později si svou živnost zřídil také Josef Veselka (č. 1), který začal prodávat písek.¹¹² V roce 1934 byla

¹⁰⁹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 35; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1932).

¹¹⁰ SOkA Přerov, fond Knihovni rada Horní Těšice, inv. č. 1., nefoliováno (rok 1931). K následující výměně knižního fondu pak došlo v roce 1939, viz Tamtéž (rok 1939).

¹¹¹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 35.

¹¹² OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 37. SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1933); SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 124, nefoliováno (Těšice Horní).

opravena cesta ke studni ve Vlachyni¹¹³ a rovněž zde byl na návrh starosty Františka Matysky zřízen betonový zásobník vody. Důvodem pro takové rozhodnutí výboru byla obava, že při případném požáru v kombinaci se suchým rokem by nemusela voda z rybníka stačit.¹¹⁴ Následně se ve vsi skutečně objevil požár – u Josefa Oravy (č. 22), který zničil nejen jeho dům, ale i stodoly a chlévy a poškozen byl rovněž domek Josefa Románka (č. 29). Jednalo se o docela rozsáhlý požár, nicméně na něj voda z rybníka stačila.¹¹⁵ K dalšímu požáru došlo hned dalšího roku, kdy vyhořel Jan Navrátil (č. 27), prameny však neuvádí, jestli i tentokrát voda z rybníka stačila, pravděpodobně však ano.

Den před 85. narozeninami prezidenta Masaryka jej obec jmenovala (6. 3. 1935) svým čestným občanem. Obecní výbor o tom rozhodl jednohlasně. Toho dne starosta proslovil na návsi projev o jeho životě a politice, vzápětí došlo k zasazení nové lípy u pomníku padlých v první světové válce a v hostinci se konala besídka pro děti. Prezidentovi byl z obce odeslán telegram tohoto znění: „*Svému tatíčkovi presidentu k jeho 85. narozeninám mnoho zdraví a ještě dlouhá léta přeje obecní zastupitelstvo Horní Těšice.*“¹¹⁶

19. května tohoto roku proběhly volby do obou sněmoven a o týden později pak i do zemských a okresních zastupitelstev. Poprvé v historii zde kandidovala třetí strana – živnostenská. Zvítězili opět agrárníci se ziskem 40 hlasů do senátu (lidovci 32) a se ziskem 48 hlasů i do Národního shromáždění (lidovci 35). Živnostníci získali 5 hlasů do senátu a stejně tak do sněmovny.¹¹⁷

¹¹³ Od obce na západ.

¹¹⁴ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 42-43; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1933). Po vybudování nádrže měl být rybník vypuštěn a vyčištěn, po mnoha odkladech k tomu došlo však až v roce 1936. Výbor rovněž rozhodl o vyčištění a opravení další studny.

¹¹⁵ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 43.

¹¹⁶ SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (1935).

¹¹⁷ Výsledky druhých zmíněných voleb překvapivě kronika nezaznamenává; viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 46.

Velké pozdvižení a silný zážitek (zejména pro těšickou mládež) přineslo vojenské cvičení dělostřelectva, které se v oblasti konalo začátkem července roku 1936. Děla byla rozmístěna na cestě mezi Horními Těšicemi a severovýchodněji postavenou Skaličkou a díky výstřelům se otřásala i okna ve vsi. V obci se pak dlouho o akci mluvilo, což je zcela pochopitelné, protože to byla zřejmě první akce takového druhu konaná v její blízkosti.¹¹⁸

V tomto roce také zahájila v obci činnost Civilní protiletecká obrana,¹¹⁹ která zejména v roce 1937 pořádala kurzy a přednášky o ochraně obyvatelstva před potenciálními nálety. V hostinci U Rýparů se občané scházeli a učili se používat plynové masky, různé postupy ošetření a byli rozdělováni do skupin podle služeb, kterých se měli ujmout v době války – např. služby zdravotní, požární, poplachové aj. Jednatelům Civilní protiletecké obrany v Těšicích byl zvolen Josef Orava (č. 22).¹²⁰

Abychom mohli v líčení dále pokračovat a dojít k výstavbě nové obecní budovy v roce 1937, musíme se na chvíli ohlédnout pár let nazpět do minulosti. Již v dobách velké hospodářské krize si mnozí obyvatelé v obci stěžovali na vzrůstající počet potulných osob, kteří prosili o lůžko k přespání a o něco k snědku. Právě pro takové tuláky mělo dojít k zařízení noclehárny, kam by se mohli i na několik dní uchýlit. Pro tyto účely již došlo v místnosti s obecní váhou na dobytek i k nějakým úpravám – pokoj byl vybičen, byla postavena kamna a stanovilo se, že dřevo bude dodáváno nákladem obce z lesa Nihlova – nicméně nevyhovující hygienické podmínky nakonec znamenaly uzavření této místnosti s tím, že bude třeba postavit noclehárnu samostatnou a to včetně sociálního zařízení.¹²¹

¹¹⁸ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 48.

¹¹⁹ Je dost možné, že ačkoliv o tom nemáme přímého historického dokladu, tak se aktivitami „protiletecké obrany“ Těšičtí zabývali již dříve, nikoliv však oficiálně. CPO vznikla sloučením různých organizací působících již dříve (v obci však doloženy nejsou) a dávala programu jednotící charakter.

¹²⁰ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 52-53; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (1936).

¹²¹ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 53; SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1935).

K výstavbě takového domku došlo v roce 1937, postavila ji firma Hynek Petřík Hranice. Oficiálně měl sloužit jako chudobinec (tak uvádí rozpočet i nákresy), nicméně ve skutečnosti šlo opravdu o domek pro náhodné pocestné, kteří neustále obtěžovali místní s žádostí o přespání, tedy o noclehárnu. Uvádí tak kronikář, který určitě věděl, k čemu se skutečně využívá a doplňuje, že když byl prázdný, mohla jej ke svým aktivitám využívat Civilní protiletecká obrana.¹²²

Vzhledem k oblibě dětských představení, která organizovala Ludmila Matysková (č. 28) se Těšičtí rozhodli téhož roku (1937) v hostinci u Rýparů vybudovat malé jeviště. Pracovalo se zdarma, jen trámy bylo třeba zakoupit a to až v relativně dalekých Rajnochovicích, odkud musely být dovezeny koňmo. Rovněž bez nároku na odměnu jejich dovoz zařídil Robert Rušar (č. 4).¹²³

V roce 1938 máme doloženo odsouzení dvou obyvatel Horních Těšic, totiž Josefa Kajnara a Roberta Rušara, k šesti týdnům „*těžkého žaláře*“ a ztrátě volebního práva za krádež obilí. Dokumenty uvádějí, že byli oba omilostněni na základě vládního nařízení ze dne 7. října 1938, přičemž ale k takovému dni žádné relevantní vládní nařízení neexistuje. Je pravděpodobné, že došlo k omylu v uvedení data, které pak bylo do dalších dokumentů již nekriticky přejímáno. Nařízení, na základě něhož byli omilostněni, je možná to ze dne 26. září roku 1938, které se týkalo zastavení řízení ve vybraných záležitostech a to kvůli narukování do služby.¹²⁴

¹²² Nákresy a rozpočet viz SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 124; mínění kronikáře viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 53; zápisy rady viz SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1937).

¹²³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 54.

¹²⁴ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 114. Za pomoc při řešení „záhady“ s datem vládního nařízení děkuji dr. Jiřímu Lapáčkovi ze Státního okresního archivu v Přerově.

Důležitou změnou pro obec bylo vybudování kanalizace, s čímž se začalo v tomto roce, akci plánovala obec již dlouho.¹²⁵

Rovněž v tomto roce došlo v obci k výskytu kulhavky a slintavky, vyskytla se u zvířat třech dobytkařů. Fascinováni byli Těšičtí tohoto roku polární září, která údajně zářila tak, že do pohotovosti byly volány i hasičské sbory okolních obcí v domněnku, že jde o rozsáhlý požár. Výčet událostí roku 1938 bych ukončil zmínkou o opětovném (po roce) otevření kramářství u Marie Oravové (č. 22).¹²⁶ Zápisem mezinárodně politické situace a jejích důsledků pro Československo (zabrání pohraničí) končí zápis v obecní kronice. Následujícího roku byla kronika podobně jako v jiných obcích zabrána nacisty a do obce se vrátila až v roce 1945. Ke smutku historikově je třeba dodat, že i ostatní záznamy z tohoto období jsou až na zápisy v Protokolní knížce obce Horní Těšice velice strohé.

* * *

Obec v letech 1918 až 1939 sdílela osudy okresu i země. Společnost v ní procházela nejprve konsolidací po první světové válce a následně přecházela do „běžného prvorepublikového života“. Ten byl charakteristický na jedné straně mnoha úředními záležitostmi, výstavbou nových domů, nákupem nových zařízení i řešením sporů a půtek, na druhé straně pak rozvíjejícím se politickým a spolkovým životem, účastí na celostátních oslavách i řešením problémů ekonomické povahy. Špatné a ještě horší časy těšické občany teprve čekaly. Hnědý mrak nad Evropou jistě vyvolával v mnohých strach ještě v době svobody, o tom, jak oprávněný byl, se celá země měla přesvědčit v následujících letech.

¹²⁵ SOkA Přerov, fond Místní národní výbor Horní Těšice (1905) 1945-1964 (dále jen MNV Horní Těšice), inv. č. 1, nefoliováno (rok 1938)

¹²⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 56-57; SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 124, nefoliováno (Těšice Horní).

Vývoj za okupace (1939-1945)

Okupace německou armádou přinesla mnoho špatného i Těšickým. Josef Valenta (č. 3) byl za tajný prodej mouky poslán na tři léta do vězení. Josef Matyska byl potrestán pokutou 10 000 K a vězením za nenahlášení koně, kterého mohli Němci použít jako vojenského. Také Mojmír Vašíček (č. 18) skončil ve vězení za tajný prodej prasete. Všichni tři se z vězení vrátili živí.¹²⁷

Do obce se navrátil Karel Orava, který již dlouho bydlel a žil v Mankovicích v Sudetech. Bylo mu zrušeno domovské právo a na základě toho, že jeho rodiče měli domovské právo v Horních Těšicích, bylo i mu přiděleno právě zde.¹²⁸

Na pomocné práce přímo do Německa byla z Horních Těšic poslána Marie Valentová (č. 11), na budování zákopů pak ke konci války museli nastoupit Jaroslav Vašíček (č. 18), František Rýpar (č. 7) a Antonín Valenta (č. 11).¹²⁹ Zákopy však byly kopány i u Těšic, kde kromě místních nastoupilo mnoho Opatovických, ale také mnoho lidí až z Čech, které místní museli ubytovat a živit.¹³⁰ Dohled nad nimi vykonávali němečtí i rakouští vojáci. Rakušané „...dozor tak nebrali vážně.“¹³¹

V červnu 1941 ukončil svoji činnost i spolek Domovina domkářů a maloročníků v obci. Důvodem, který jeho předseda Mojmír Vašíček sdělil úřadům, bylo, že spolku již není třeba, protože všichni vstoupili do národního souručenství, které zaštiťovalo téměř veškeré oficiální aktivity politického, kulturního i sportovního charakteru ve státě.¹³² Nacistická

¹²⁷ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 64; SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 114.

¹²⁸ SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 113.

¹²⁹ První jmenovaný do Olomouce, druzí dva do Rakouska, viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 65.

¹³⁰ Ubytování byli u Rušarů (č. 4) a Oravů (č. 22), o vaření se starala Anežka Hynčicová, pomáhaly jí Zdenka Vašíčková a Marie Valentová, viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 65.

¹³¹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 66.

¹³² Srov. SOKA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955). Vstup do národního souručenství byl v té době často chápán jako tiché vyjádření odporu proti okupantům, ke kterému se přidala většina národa.

okupace se dotkla i místní knihovny, odběr některých knih byl zrušen a některé ze stávajících musely být vyřazeny. Ačkoliv knihovník (toho času Bohumil Matyska) shledal, že není třeba vyřadit žádné knihy, okresní dozorce nakonec vyřadil 16 knih od francouzských a anglických autorů.¹³³

Tak jako občané mnoha jiných obcí i mnoho Těšických podporovalo partyzány a výsadkáře. Např. u Jana Čecha (č. 30) bylo staráno o nemocného důstojníka Rudé armády. O nemocného partyzána se zase starala Anežka Hynčicová (č. 20) a kontakt s partyzány udržoval také Josef Matyska, Bohumil Čech a hajný Josef Kajnar.¹³⁴

Při leteckých náletech dopadly na vesnici celkem čtyři bomby, velkou škodu nadělala však jediná, která se trefila do obydlené oblasti. Nezabila nikoho, ale zničila střechy a tlakovou vlnu rovněž nevydržela některá okna.¹³⁵ Dne 5. května 1945 se v obci objevilo několik příslušníků německé jízdy, žádali ubytování a stravu pro sebe a koně. Jejich pozice zpozorovalo sovětské letectvo a palbou několik Němců zranilo, jeden při převozu do nemocnice zemřel.¹³⁶ Mnoho rolníků bylo následně přinuceno odvážet německé zbraně na západ, po vykonání služby jim byli překvapivě koně ponecháni a Těšičtí se tak do vsi vraceli s nimi.¹³⁷

Dne 6. května německá armáda zlikvidovala sklad zbraní, který měla v blízkých Opatovicích, a oblast opustila. Vybudovaných zákopů u Horních Těšic k radosti místních nevyužila. Dne 7. května dorazila sovětská armáda, při jejím ostřelování německými granáty zapadl jeden i do obydlené oblasti a zničil Rýparovým (č. 7) střechu stodoly. Při ostřelování

Od července 1941 spravovalo souručenství i obecní hřiště, viz SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1941).

¹³³ Srov. SOKA Přerov, fond Knihovni rada Horní Těšice, inv. č. 1., nefoliováno (rok 1940).

¹³⁴ Nemusí se jednat o úplný výčet, srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 66-67.

¹³⁵ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 67.

¹³⁶ Došlo k tomu v lese zvaném „Lišky“, raněného německého vojáka odvážel koňmo Jan Čech (č. 30).

¹³⁷ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 68.

nebyl z místních zraněn nikdo, ale v okolí obce padli v bojích tři ruští vojáci, kteří byli pohřbeni blízko kaple.¹³⁸ Jako v jiných obcích i v Horních Těšicích se občané snažili vojáky přivítat a co nejlépe je pohostit – byla poražena jalovice a tři prasata.¹³⁹

Sovětské vojáky si od Těšických brali koně, které potřebovali pro další boje. Později si jejich spoustu jako „kořist“ odváželi domů do Ruska. Na lukách, pastvinách i ve stájích zbyly po Němcích stovky koní. Rudá armáda v Těšicích založila menší sklad zbraní (v č. 1) a ponechala zde dva hlídače ze svých řad. O několik dní později si zbraně vyzvedla a z Horních Těšic definitivně odešla.¹⁴⁰

Ani v době okupace a protektorátu se v obci nezastavil výkon samosprávních orgánů, rady, zastupitelstva a starosty, kterým stále byl František Matyska. Mezi nejčastější záležitosti k řešení patřily samozřejmě starosti o hospodářskou agendu, pronajímání obecního býka, kance a dokonce i kozla, pronájem noclehárny, záležitosti spojené s lesem Nihlovem a postřikem stromů v obci, velmi často se také řešilo co s přemnoženými myšmi a potkany ve vsi, v kterémžto úkolu, jak se může zdát z opakovaných zápisů v protokolní knize, byla obec úspěšná jen málo.¹⁴¹

Mezi významnější události v obci ve zmíněném období lze zařadit např. opravu kanálů na jaře 1940 či o rok pozdější opravu střechy na kapli. 20. července 1941 rozhodlo zastupitelstvo o stavbě koupaliště, oporu pro tvrzení, že bylo skutečně postaveno, však v pramenech nenacházíme a na základě výpovědi pamětníků se domníváme, že nikoliv. Usnesením zastupitelstva ze dne 8. listopadu 1942 byla ustavena nová funkce v obci a totiž – lesní a polní hlídač. Stal se jím Richard Perutka. Určitě významným pro obec bylo rozhodnutí o stavbě vodovodů, které však byly dokončeny až v době poválečné. Zajímavostí pak je, že ke

¹³⁸ Později byly hroby vykopány a těla byla převezena. Padlí vojáci byli pohřbíváni společně, povětšinou ve městech u zbudovaných památníků.

¹³⁹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 70.

¹⁴⁰ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 72.

¹⁴¹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (roky 1939-1945).

konci roku 1942 byl z Přerova objedнан nový zvon do kaple, protokoly uvádí, že vážil 38 kilo.¹⁴²

Občané z Horních Těšic prožívali za protektorátu krušná léta, nebránilo jim to však, aby si je zpřijemňovali jak jen mohli. Zejména mládež organizovaná vždy někým ze starších hrála četná divadelní představení, která byla dost úspěšná na to, aby si na jeviště mohli pořídit nový reproduktor. Zatímco děvčata provozovala především drobné hry, chlapci se zabývali sportem – převážně se hrála kopaná a časem se přišlo na myšlenku zbudovat fotbalové hřiště. Společnými silami Těšičtí zarovnali terén v oblasti zvané „Na drahách“¹⁴³ a vytvořili zde docela obstojné hřiště, při jehož otevření se konala slavnost. Hřiště bylo nakonec svěřeno do správy národnímu souručenství.¹⁴⁴

¹⁴² SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1940-1945).

¹⁴³ Severně od obce.

¹⁴⁴ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 70; na přesnou dataci slavnosti žádný ze zjištěných pramenů nepoukazuje. Dále viz SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1941).

Mezi protektorátem a totalitou (1945-1948)

V souvislosti s odsunem německého obyvatelstva z pohraničí nastupovali na jejich statky občané z různých krajů i vnitrozemských. Kronika nám uvádí, že do pohraničí se z obce odstěhovali Antonín Klvaňa (č. 16), Josef Helízek (č. 17), Josef Románek (č. 29), Josef Maňas (č. 13) a Stanislav Matyska (č. 3),¹⁴⁵ na některá z těchto jmen ale dále v obci narážíme. Nejpravděpodobnějším vysvětlením je, že se kronika na tomto místě mylí.¹⁴⁶

Starostou v době protektorátu byl stále František Matyska, ten byl po válce vyzván, aby se úřadování vzdal, a on tak učinil. V souvislosti s tím, jak se ujaly revoluční národní výbory v obcích moci,¹⁴⁷ přešly v podstatě pravomoci starosty (starostenský úřad zaniká) na předsedu takového výboru. Spíše z organizačních důvodů krátce nastoupil ještě bývalý starosta František Matyska, který „dovedl obec k volbám“ a následně byl předsedou výboru zvolen Antonín Valenta (za stranu komunistickou), místopředsedou Josef Veselka (za stranu národně socialistickou) a dalším radním Josef Helízek (za stranu lidovou). Předseda Valenta se s ohledem na svůj zdravotní stav funkce brzy vzdal a byl nahrazen místopředsedou Josefem Veselkou. Z revolučního národního výboru se stal tzv. místní národní výbor, který bude jako instituce existovat až do roku 1989 (byť jeho sídlo a pravomoci se při změnách samosprávy budou měnit). Zastoupení politických stran ve výboru v tomto období bylo paritní. Dalšími důležitými orgány obce pak byla finanční komise, jejím předsedou byl zvolen František Matyska, zemědělská komise, jejímž předsedou se stal Robert Rušar a osvětová komise,

¹⁴⁵ U třetího a čtvrtého je zmíněno kam – do obce Blahutovice, u pátého – do Jeseníku u Nového Jičína; viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 72.

¹⁴⁶ Uvedení mohli o odchodu pouze uvažovat nebo se mohli do Horních Těšic vrátit. Vyloučené ani není, že skutečně odešli a zápisech pak nacházíme jejich jmenovce – rodinné příslušníky.

¹⁴⁷ Revoluční národní výbory byly zakládány již v době války, nemáme však zprávy o tom, že tomu tak bylo i v Horních Těšicích.

kteřou vedl Josef Olšovský. Vzniklému jednotnému svazu českých zemědělců měl pak předsedat Josef Maňas (místopředsedou Mojmír Vašíček).¹⁴⁸

Místní národní výbor měl ve své moci rozdělit pozemky, které zůstaly po těch, co odešli do pohraničí. Ty, co zůstaly po Ferdinandu Rolincovi, byly přiděleny Richardu Eroutkovi a Josefu Dohnalovi.¹⁴⁹

Zajímavostí z tohoto období je, že Jednota společenstev mlynářů pro Čechy a Moravu požadovala po národních výborech dobrozdání o mlynářích, které mělo potvrdit, že mlynář nekolaboroval s nacisty a že se snažil o zabezpečení lidí moukou. Těšický výbor dal dobrozdání Miloši Šejdovi ze Všechovic a Arnoštu Dreslerovi z Babic, ale odmítl jej dát kelečskému mlynáři Janu Strnadelovi, neboť ten: „*pravý opak si zaslouží. p. Jan Strnadel mlynář z Kelče, neboť dával tak černou mouku, že naše hospodyně nemohly sté černé mouky ničeho upéci a mouka byla tak mokrá, že mohl s ní dělat okamžitě knedlíky.*“¹⁵⁰

Dne 21. listopadu 1945 rozhodl výbor o zakoupení obrazů Edvarda Beneše a Josefa Stalina jakožto dík za osvobození vlasti. Kam byly obrazy umístěny z pramenů nevyplývá.¹⁵¹

Volby do Národního shromáždění v roce 1946 přinesly Těšickým možnost rozhodnout se mezi třemi politickými stranami – Československou stranou lidovou, která jako jediná ze tří prvorepublikových zůstala (strana živnostníků se neobnovila, agrární byla zakázána), Československou stranou národně socialistickou a Komunistickou stranou Československa. Volby zde vyhráli lidovci se ziskem 34 hlasů (národní socialisté 30, komunisté 18).¹⁵² Z této volby se rovněž vypočítávaly hlasy pro obsazení místního výboru.

¹⁴⁸ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 78; SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1945). Nutno podotknout, že sestavení orgánů obce se v poválečné době často a rychle měnilo, popisování jednotlivých změn by však nebylo pro vyprávění dějin obce užitečné.

¹⁴⁹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1945).

¹⁵⁰ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1945).

¹⁵¹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1945).

¹⁵² Bartoš, Josef, Schulz, Jindřich a Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 6, Ostrava 1978, s. 142.

Předsedou se stal národní socialista Josef Veselka (rovněž předsedou finanční komise), místopředsedou lidovec Bohumil Matyska (rovněž předsedou osvětové komise) a třetím radním pak komunista Bohumil Čech. Předsedou zemědělské komise se stal Antonín Valenta ml., předsedou nově zřízené komise mléčné pak Jindřich Valenta. Později byly založeny také komise žňová, požární, rolnická, vyživovací a komise reklamační.¹⁵³

Z dalších událostí roku 1946 je třeba jmenovat např. slavnost svěcení sochy Panny Marie u domu č. 22, kterou nechala postavit Marie Oravová (č. 22), a spíše zajímavostí je pak to, že Horní Těšice se v této době staly „centrem zábavy“ díky reproduktorům hudby (viz výše), které některé okolní vesnice neměly a tak „chasa“ ze sousedních vsí se ráda přicházela pobavit právě sem.¹⁵⁴

Sucho na jaře roku 1947 způsobilo v obci velké škody. Sena a slámy bylo málo, otavy nebyly žádné, dobytek se musel odprodávat nebo zabíjet doma. Nakonec byla situace tak zoufalá, že muselo být rozhodnuto o vykácení částí lesa ve vlastnictví obce a prodeji dřeva. Ze získaných finančních prostředků byla nakoupena dostatečná zásoba steliva, přičemž zbylo i na odprodej steliva dalším obcím.¹⁵⁵

V tomto roce si svou živnost založil Rajmund Čech, který začal podnikat ve „výrobě čalounické trávy“.¹⁵⁶

* * *

Obec v době druhé světové války a tříletém období po ní sdílela více než kdy jindy osudy svého státu. Přes dobu nejtemnější – nacistický okupační režim – se dočkala osvobození rudou armádou a v následujícím období zažívala relativní demokracii – bylo možno volit z několika politických stran. Můžeme konstatovat, že občané politicky navázali na období

¹⁵³ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1946-1947).

¹⁵⁴ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 78-80.

¹⁵⁵ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 85.

¹⁵⁶ SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 124, nefoliováno (Těšice Horní). Pod „čalounickou trávou“ se rozumí výplň měkkých částí nábytku, např. křesel.

prvorepublikové a jako voliči stáli co nejdále od levé strany politického spektra (pro dřívější dobu bychom řekli – „vpravo“, nicméně „pravicová politika“ se po válce dávala do přílišné souvislosti s nacistickou stranou a Hitlerem). V tomto směru mělo s nástupem nového režimu dojít k jisté diskontinuitě. A jak uvidíme – diskontinuita s minulostí se neprovila jenom v tomto směru.

Za vlády komunistické strany (1948-1989)

Po převzetí moci komunistickou stranou v únoru roku 1948 začaly být v obcích vytvářeny nechvalně proslulé tzv. akční národní výbory (správněji akční výbory Národní fronty). Ty sice oficiálně nenahrazovaly místní národní výbory v jejich funkci řízení obce, ve skutečnosti však veškerou moc přejímaly. Předsedou takového výboru v Horních Těšicích se stal Bohumil Čech (č. 25), který byl ale vzápětí nahrazen Josefem Veselkou (č. 1), místopředsedou se stal Josef Valenta a členy pak Mojmír Vašíček (č. 18), Alois Kajnar (č. 15), Jindřich Valenta (č. 24)¹⁵⁷ a Bohumil Matyska (č. 28).¹⁵⁸ Za předsedu místního národního výboru pak byl vybrán Josef Veselka (předseda akčního výboru) a za místopředsedu Bohumil Čech.¹⁵⁹

O tom, v jakém mocenském poměru byl akční národní výbor s místním národním výborem nám svědčí zápis z jednání č. 93/48 z posledního března roku 1948, v něm se píše: „Akční národní výbor v Horních Těšicích dává na vědomí členům MNV..., že je dnešním dnem odvolává ze svých míst, které vykonávali v MNV... Remeše Josefa... Rušara Roberta... Vacula, Josef... Matysku, Josefa... Čecha Rajmunda... Vašíčka Moj... Matysku Frant...

¹⁵⁷ Jindřich Valenta (tou dobou také předseda místní organizace KSČ) byl okresním akčním výborem dokonce navržen do pléna okresního národního výboru v Hranicích, ten to však s odůvodněním nestálého zdraví odmítl, viz SOKA Přerov, fond Národní fronta – okresní výbor Hranice, okresní akční výbor Národní fronty (dále jen NFOVH-OAVNF), inv. č. 52.

¹⁵⁸ Mezi členy akčního výboru národní fronty uvádí kronika i Richarda Perutku, v záznamech úředních však jeho jméno není. Mohl být v akčním výboru některé ze stran.

¹⁵⁹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 88-89; SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1948); SOKA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 52. Je třeba upozornit, že ne všichni členové výboru byli členy KSČ, Josef Veselka je v té době v pramenech uváděn jako národní socialista (správněji však už pouze socialista – strana změnila název) a Bohumil Matyska byl lidovec - viz např. SOKA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 52. Je dosti možné, že leckterého pamětníka a možná i historika to může překvapit, nicméně je třeba přiznat, že tehdejší doba se rovnala chaosu a bylo možné úplně vše, tedy i to, že národní socialista byl v akčním výboru Národní fronty. Výbory v podstatě nebyly ukotveny v právním řádu, natož aby pak byly zakládány a řízeny podle nějakých „prováděcích opatření“. Podrobnější popis správních historických událostí této doby by však text práce spíše zatěžoval a nebudu jej tedy uvádět, zájemce nechť se obrátí např. na Kaplan, Karel, *Československo v letech 1945-1948*, I. sv, Praha 1991.

Perutku Rich... Valentu Ant. Ml...“¹⁶⁰ Jinými slovy – akční výbor mohl v obci provádět cokoliv uznal za vhodné.

Akční výbor zavedl v obci noční hlídky (nevíme proč) a prosadil rozhodnutí, že je možné každého schopného práce v obci povolat na stavbu obecního domu. Kdo nenastoupil, musel zaplatit náhrady.¹⁶¹ Tyto výbory vykonávaly tlak na prosazení zájmů komunistické strany a režimu, většinou však bez úředních záznamů a často tvrdě, někdy i krutě. Jejich zásahy směřovaly často proti těm, které nový režim považoval za své nepřátele, tj. na vesnici ponejvíce na malopodnikatele, živnostníky a zemědělce hospodařící na vlastní půdě s rozlohou větší než 20 ha (někdy nazývané *vesnickými boháči*). Přejít na nový režim mohl v obci proběhnout velmi klidně a mírně, zároveň ale nemusel. Spoléhat se v tomto případě na subjektivní výpovědi svědků by bylo velmi riskantní. Zcela odlišný názor na vývoj v obci by měl člen komunistické strany a vyšší úředník tehdejšího aparátu na jedné straně, a syn rolníka, kterému byla vyvlastněna půda a který možná musel jít i do vězení, na straně druhé. Výpovědi různých lidí by mohly být i přímo protichůdné. Historik však může nechat mluvit historické prameny – dokumenty, které, pokud existují, odkrývají z příkrovu minulosti mnohé.

Pro rok 1948 jich máme dochováno málo, ale na základě některých se domnívám, že situace byla relativně klidná. Předsedou MNV byl koneckonců bývalý člen národně socialistické strany a zároveň majitel rozsáhlých pozemků, tj. vlastně „kulak“, jak byli zemědělci s rozsáhlou výměrou půdy také nazýváni, Josef Veselka. I to nám svědčí o chaosu, který v Československu tou dobou vládl. Avšak situace nezůstane v Horních Těšicích klidnou dlouho, za několik let se vyostří.

Dne 30. května proběhlo celostátní hlasování občanů o tom, jestli souhlasí s Národní frontou Čechů a Slováků (a tudíž i vedoucí úlohou KSČ) a nebo jestli by preferovali jiné zřízení – v takovém případě měli do volebních urn hodit tzv. bílé lístky. Horní Těšice se

¹⁶⁰ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 21, nefoliováno.

¹⁶¹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (roky 1948-1951).

ukázaly být obcí poměrně odvážnou a režimu vzdorující, poměr hlasů pro národní frontu a pro „nesouhlas s vývojem“ se sice naklonil ve prospěch národní fronty, ale pouze těsně. Bílých lístků bylo 46,5 procent, národní fronta získala procent 53,5. Z osmdesáti obcí hranického okresu se obec v počtu bílých lístků umístila na dvanáctém místě. Srovnal bych tento výsledek s celostátním průměrem, kde bílých lístků bylo pouze něco nad 13 procent.¹⁶²

Nutno dodat, že nový režim by nastoupil i kdyby bílých lístků bylo víc než těch pro národní frontu. Nicméně byly významné – zejména pro KSČ, která tak odvedla hlasy zaměřené zejména proti ní a to od ostatních stran a zneutralizovala je.

Dalším volbám (do Národního shromáždění) se v obci věnovat nebudeme, šlo totiž o povinné vyslovení souhlasu se sestavenou kandidátkou, nešlo o volby v pravém smyslu. O místních volbách však hovořit budeme.

Dne 23. prosince 1948 se pokusil na svůj post předsedy MNV Josef Veselka rezignovat, výbor ale jeho rezignaci nepřipustil a on dále v úřadu zůstal. Jak to bylo přesně nevíme, můžeme však odhadovat, že od počátku Veselka čelil politickému tlaku, avšak – spíše shora, neboť se rovněž můžeme na základě pramenů domnívat, že byl v obci (tedy snad i ve výboru) velmi oblíbený, což je možná důvod, proč mu výbor vyjádřil důvěru tím, že odmítl jím nabízenou rezignaci.¹⁶³

V následujících letech byli československými úřady omilostněni ti, které odsoudila nacistická okupantská správa. Jednalo se o Mojmíra Vašíčka a Rajmunda Čecha. Z dokumentů trestněprávní povahy můžeme usuzovat i na počátek tlaku na jednotlivce ze

¹⁶² SOKA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 141.

¹⁶³ Srov. SOKA Přerov, fond ONV Hranice, inv. č. 790; SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1948). Rovněž o něco později výbor nepřijal rezignaci své členky Marie Cabákové, viz SOKA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1950). Stojí za zmínku uvést, že se Josef Veselka zasazoval v této době o opravu kaple, přičemž z dokumentů vyplývá, že získat povolení od úřadů nebylo jednoduché. Žádost Veselky o povolení opravy také uvádí: „*Doufám, že již déle nebudete nám dělat těžkosti, neboť... je oprava kaple nutná.*“ Viz SOKA Přerov, fond ONV Hranice, inv. č. 700.

strany režimu, který se nestaral ani tak o skutečnou podstatu trestného činu (byl-li vůbec nějaký), ale o: „*vyšetření rodinných a majetkových poměrů... státní a národní spolehlivosti... a postoj k dnešnímu zřízení...*“¹⁶⁴

S etablováním nového režimu pravděpodobně souvisí i pokus Josefa Kalivody ze 7. května roku 1949 opustit hranice státu, což bylo hodnoceno jako „*zášť proti republice*“ a jmenovaný byl odsouzen k pokutě a půlročnímu vězení.¹⁶⁵

Po dvou letech od únorového převratu došlo k definitivnímu převzetí správy obce komunistickou stranou. Za tzv. přeorganizováním místního národního výboru stálo ve skutečnosti rozšíření jeho členstva z devíti na patnáct členů, přičemž oněch nových šest byli členové KSČ – strana získala jednoznačnou a pohodlnou většinu v orgánu. Podotkněme, že s touto „reorganizací MNV“ nedošlo k ukončení činnosti akčního výboru, jak by někdo mohl mylně předpokládat. Ten dále držel zásadní vliv na správu obce.

Nový výbor se skládal z předsedy, náměstka, pěti referentů a devíti členů. Předsedou byl opět Josef Veselka, náměstkem a zároveň zemědělským referentem Jindřich Valenta, osvětovým Antonín Valenta ml., finančním Bohumil Čech, technickým Bohumil Matyska a referentem zdravotním pak Jaroslav Konečný. Jako členky ve výboru rovněž zasedaly tři ženy. O pár měsíců později byl výbor doplněn o tzv. úsporného referenta, kterým se stal František Perutka a v obci přibyl také zootechnik, kterým byl jmenován Robert Rušar.¹⁶⁶

Z dřívějšího období působil ve funkci mimo strukturu MNV také lesní hospodář¹⁶⁷ – Vladimír Rolinc – který se staral zejména o plnění lesního plánu: *Zásadním úkolem pro*

¹⁶⁴ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 23, nefoliováno.

¹⁶⁵ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 23, nefoliováno.

¹⁶⁶ Srov. SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1950); SOkA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 52.

¹⁶⁷ Nezaměňovat s hajným, neboť les byl zároveň využíván k honitbě. Hajným v této době Richard Perutka, viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 90.

budoucnost bude postupné vytvoření nestejnověkých porostů, vhodně smíšených.“¹⁶⁸ Původně převažující duby, lípy, habry, olše a modříny měl obohatit také o javory, jasany, buky i jedle. Mimo tyto své běžné starosti se často potýkal se zloději, kteří se snažili získat zejména dřevo a stelivo.¹⁶⁹

Už v roce 1948 se mohli Těšičtí účastnit prvního zájezdu, který „nový režim“ pořádal – 23 obyvatel vesnice se zúčastnilo a společně navštívili výstavu v Kroměříži. V dalších letech pak byli někteří občané za dobrou práci posíláni na různá místa na náklady státu na dovolené a jiní si výlety platili.¹⁷⁰

Jelikož se v minulých dobách nešetřilo se dřevem (např. vykácení části z lesa z důvodu potřeby finančních prostředků, viz výše), rozhodla obec o vysázení lesní školky, k čemuž došlo na místě zvaném „V Rovňách“ a následujícího roku (tedy 1949) pak v lese Nihlově.¹⁷¹

Jako i jiné okolní vesnice dodávaly Horní Těšice v období po druhé světové válce do Hranic mléko (nově ve 25. litrových konvích dovážených tam automobilem) a vejce. Organizací sběru a dovozu mléka a vajec byl pověřen Jan Fiala (č. 13), který se staral rovněž o provoz nově založeného obchodu v domě č. 11.¹⁷²

V roce 1950 vylekal Těšické výskyt břišního tyfu, všichni nakažení (tři osoby) však byli v nemocnici vyléčeni. Nemoc se dále nešířila.

¹⁶⁸ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 28.

¹⁶⁹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 28.

¹⁷⁰ Hornotěšičtí byli posíláni do Prahy nebo Karlových Varů na dovolenou, výlety se uskutečnily např. do Kroměříže, Olomouce nebo Moravského krasu; v dalších letech byli podobně odměněni Zdenka Remešová, Františka Vašíčková, Jaroslava Valentová, Anna Matysková, Marie Matysková, Marie Valentová, Vladimír Vašíček či manželé Rýparovi. Viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*.

¹⁷¹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (roky 1948-1950); OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 90.

¹⁷² OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 94.

Dalšími pro obec významnými událostmi bylo jednak zřízení telefonní ústředny,¹⁷³ „Hovorna“ byla umístěna v hostinci (č. 7), a také založení strojního družstva za účelem nákupu strojů, zejména traktoru. Řidičské oprávnění na traktor si v Lipníku dělali František Rýpar (č. 7) a Ladislav Vašíček (č. 18). Zřejmě z finančních důvodů pak z nákupu traktoru sešlo a družstvo koupilo mlátičku obilí.¹⁷⁴

Další události roku 1952 už byly příjemné. Konaly se dvě kinematografické přednášky s tématem „Božena Němcová“, o které bylo (zřejmě někým z obce) požádáno. Přednášky uspořádala okresní osvětová rada a podle obecní kroniky byla zejména mezi mladší generací hojná účast. Došlo také na promítání filmu z SSSR s tématem výstavby zavodňovacích kanálů.¹⁷⁵

K tomuto roku bylo v obci zjištěno 130 obyvatel a 30 domů.¹⁷⁶

V souvislosti s nástupem nového režimu přicházely na vesnici nové hospodářské příkazy, v Horních Těšicích bylo prozatím daleko do založení jednotného zemědělského družstva, přesto je nutné zdůraznit, že zemědělská výroba byla když ne přímo řízena, tak minimálně úkolována ze strany vyšších správních orgánů a to pomocí tzv. výrobních plánů či výrobních úkolů, které stanovovaly, kolik čeho musí která vesnice vyprodukovat a odvést. MNV potom rozděloval úkoly mezi jednotlivé obyvatele obce, což se mohlo stát – a v Horních Těšicích taky stalo – zdrojem svárů.

V lednu 1951 podal předseda MNV Josef Veselka opět rezignaci, kterou tentokrát výbor přijal. Nahradil jej jeho náměstek a předseda místní organizace KSČ Jindřich Valenta,

¹⁷³ První návrhy o zřízení „radiofonní stanice“ jsou již z roku 1926, kdy ale byly zřejmě z finančních důvodů zamítnuty, viz SOkA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1926).

¹⁷⁴ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 96-97.

¹⁷⁵ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 95.

¹⁷⁶ *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29 a 62.

kterého na pozici zemědělského referenta nahradil Jaroslav Konečný vystřídáný vzápětí Josefem Vaculou.¹⁷⁷

A tady začínají problémy. Vypadá to na vytvoření dvou skupin v obci, které se proti sobě postaví do příkrého rozporu a začnou se napadat. Na jedné straně bude právě nový předseda výboru komunista Valenta, náměstek Vacula a pravděpodobně i osvětový referent Bohumil Matyska. Druhou stranou byl zejména Josef Pečeňa, který nebyl spokojen s velikostí povinných dávek mu přidělenou a s tím, že mu posudek MNV zabránil ke vstupu do KSČ. A k němu se přidali další, např. Richard Perutka, Alois Kajnar nebo Michal Cabák. Rétorika Pečeňovy strany byla ostrá: *„Jmenovaní občané (Valenta a Vacula) rozbíjejí národní frontu v naší obci tím, že sabotují náš pětiletý plán...žádáme, aby tito dva vykořisťovatelé byli přísně potrestáni a okamžitě vyloučeni z funkcí MNV.“*¹⁷⁸ Dále byli obviňováni z neodvádění dávek a z krádeží. Pečeňův nátlak způsobil v obci a hlavně ve výboru takový rozruch, že ten nebyl schopný se usnášet a Valentovi tak nezbylo než nabídnout okresnímu národnímu výboru rezignaci. Zároveň však podal vysvětlení u všech bodů Pečeňovy „obžaloby“ a do zápisu ze schůze napsal: *„rozvinula se rušná debata, členové MNV byli napadáni několika jednotlivci kteří podporovali Josefa Pečeňu. Přesto však nemohli přesvědčit ostatní poctivé občany nad tak neopodstatněnou stížností, kterou nemohl nijak J. Pečeňa dotvrdit a zdůvodnit.“*¹⁷⁹ Podle Valenty si Pečeňa dále dovoľoval diktovat výboru a dokonce mu vyhrožovat. Označil Josefa Pečeňu za „kořen zla“ a jeho činnost za sabotáž. V kontextu tehdejší doby šlo o obvinění velmi vážná.

Okresní národní výbor sestavil komisi pro výzkum činnosti MNV v Horních Těšicích a v prověrkách skutečně nějaká provinění výboru zjistil, Jindřicha Valentu i Bohumila Matysku však ohodnotil relativně kladně a rovněž konstatoval, že výbor má podporu občanů

¹⁷⁷ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1951).

¹⁷⁸ SOkA Přerov, fond ONV Hranice, inv. č. 790.

¹⁷⁹ SOkA Přerov, fond ONV Hranice, inv. č. 790.

v obci a že dávky drobným zemědělcům byly stanoveny spravedlivě. Záporně byl vyličen Josef Vacula, kterému bylo skutečně dokázáno neodvádění dávek,¹⁸⁰ a jako nebezpečného označila komise Josefa Pečeňu, který svou aktivitou mohl rozvrátit řízení obce. Jeho požadavky na rezignaci Valenty byly zamítnuty, ale je nutno podotknout, že to bylo zejména z důvodů nedostatku jiných kádrů KSČ v obci. V případě jeho rezignace by se zřejmě předsedou musel stát nekomunista a to bylo odmítnuto.¹⁸¹

O dalších takto vyostřených rozporech v obci nejsme informováni.

Z doby vedení obce Jindřichem Valentou již máme doložen v Horních Těšicích i Svaz československé mládeže,¹⁸² jehož prvním předsedou se stal Ladislav Vašíček (č. 18), který ale setrval jen chvíli, a tak vzápětí byla zvolena Marie Remešová (č. 2). Svaz se podílel na organizaci akcí nejen sportovních, ale i kulturních.¹⁸³

Zmíněný Ladislav Vašíček na funkci předsedy Svazu mládeže v obci rezignoval zřejmě z důvodu jiné aktivity – téhož roku (1951) se totiž v obci zřizoval sbor hasičů.¹⁸⁴ Okresní hasičská jednota jej poslala na školení do Olomouce, aby se naučil pracovat s hasičskou výzbrojí. Tu společně s výstrojí dostala obec od jednoty zadarmo. O rok později na podobné školení byla poslána i druhá předsedkyně Svazu mládeže, Marie Remešová, a to

¹⁸⁰ Jednalo se o mléko, dotýčný to vysvětloval nemožností mléko odevzdávat kvůli hygienickým podmínkám, což bylo komisí uznáno, nicméně v takovém případě měl plnit náhradní povinnosti.

¹⁸¹ Vše o tomto sporu viz SOKA Přerov, fond ONV Hranice, inv. č. 790. Zajímavostí je, že komise se vyjádřila i k bývalému předsedovi MNV Josefu Veselkovi: „*V plenu MNV jest Josef Veselka, zemědělec s výměrou půdy 19,52 ha. Jmenovaný plní veškeré dodávky vzorně, ovlivňuje však některé drobné zemědělce tím, že jim vykonává zadarmo svým potahem a stroji zemědělské práce. Bude vhodné, aby byl z funkce člena MNV zbaven. Jeho vliv by se mohl projevit nepříznivým způsobem při zakládání JZD.*“ Veselkova pozice však byla zřejmě silná, nejen že se stal opětovně předsedou MNV (1954), ale také předsedou JZD (1957). O jeho tragické smrti bylo pojednáno výše.

¹⁸² Je ale možné, že založen byl již o několik let dříve.

¹⁸³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 100.

¹⁸⁴ První návrh na založení hasičského sboru v obci je z roku 1926, kdy byl z důvodů „*nedostatku osob, peněz a nářadí*“ zamítnut obecním výborem. Viz SOKA Přerov, fond AOHT, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1936).

v souvislosti se zakládáním ženského hasičského sboru (v roce 1952). Zřejmě opět pro tuto svoji aktivitu z čela svazu mládeže odešla a nahradil ji Josef Matyska ml.¹⁸⁵

Velitelem hasičského sboru se stal Jaroslav Konečný (po něm pak zřejmě od roku 1953 Robert Rušar), zástupcem František Rýpar a členy pak Jindřich a Antonín Valentovi, Jindřich Perutka, Josef Vacula, Josef Veselka a Vladimír Vašíček.¹⁸⁶

Vraťme se ale na chvíli k událostem politickým, které v této době vstupovaly do osudů prakticky každého člověka. Na počátku 50. letch postihla Československo vlna komunistických represí. V obci bylo z nám neznámých důvodů na více než jeden rok zastaveno zapisování do protokolární knihy. Záznamy se po dubnu 1951 objevují až v říjnu 1952, kdy se v zápise ze schůze z 26.tého tohoto měsíce dovídáme, že bylo jednáno o socializaci vesnice a rovněž o založení jednotného zemědělského družstva.¹⁸⁷ Na téže schůzi bylo projednáno vyloučení Marie Pečeňové z výboru, a my se můžeme pouze domnívat, že to mohlo být z důvodu nesouhlasu se směřováním vývoje v obci. Uvedeným důvodem je však její neúčast na zasedáních, či to nebyl jen „krycí“ důvod – nevíme.¹⁸⁸

V období, kdy chybí zápisy protokolárních knih, však byla dále psána kronika (nebo byla dopsána zpětně). Můžeme tedy mezeru zaplnit alespoň některými informacemi.

Dne 21. září 1951 Těšické vylekala hasičská trubka ohlašující požár a nový sbor hasičů mohl nabývat prvních zkušeností. Požár zachvátil dům Františka Rýpara (č. 7), poškozeny byly obytné místnosti, kůlny i chlév, zachránit se podařilo pouze místní hostinec.

¹⁸⁵ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 101; SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (roky 1952-1954). Historii hasičského sboru popisuje i hasičská kronika uložená v hasičské zbrojnici v Horních Těšicích, která ale v této době vychází zejména z kroniky obce. V případech, kdy ne, bude v aparátu citována jako *Hasičská kronika Horní Těšice*.

¹⁸⁶ Srov. SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (roky 1953 a 1954) a inv. č. 2, nefoliováno (rok 1951).

¹⁸⁷ První zmínku o JZD máme z 21. 10. 1952: *Funkcionáři* (akčního výboru) *při každé příležitosti přesvědčují zemědělce o nutnosti založení JZD ve zdejší obci.* – viz SOkA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 52.

¹⁸⁸ Srov. SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1952); odvolána byla však až 18. listopadu 1952 akčním výborem, viz SOkA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 52.

Důvodem nezvládnutí požáru v rozsahu, jaký by si Těšičtí představovali, byl nedostatek vody – rybník nestačil, protože byl téměř vysušen, na pomoc musely přijet dvě cisterny z Hranic.¹⁸⁹

Ve stejném roce došlo také ke dvěma výstavbám. Jednak šlo o malý domek pro obecní kancelář uprostřed vesnice – podle Těšických byl „*okrasou naší malé vesničky*“ a o zřízení památníku padlým sovětským vojákům blízko kaple, který byl odhalen dne 9. května. Při této příležitosti byla pořádána vzpomínková slavnost, při které zpívaly kapely v jazyce českém i ruském.¹⁹⁰

Rok 1952 byl prodechnut i kulturními akcemi, nejprve se v lednu konal hojně navštívený první ples hasičského sboru, v létě pak na zahradě u paní Čechové (č. 8) první letní karneval a také byl upořádán rovněž četně navštívený první maškarní ples. Co se týče akcí osvěty, proběhla přednáška o zdraví lidského těla, kterou pronesl dr. Siegl z Hranic, a přednášky o přátelství k naší zemi ze strany Sovětského svazu. I na těchto akcích potvrzuje kronika hojnou účast.¹⁹¹

Ve stejném roce byl pod MNV vytvořen tzv. výbor žen, ve kterém zasedla jako předsedkyně Marie Remešová a jako členky Marie Klvaňová, Valburga Rušarová, Marie Konečná, Ludmila Matysková, Marie Valentová, Marie Helísková a Františka Čechová.¹⁹² Dále došlo ke jmenování členů výboru Československo-Sovětského přátelství, jehož předsedou se stal Jaroslav Konečný, místopředsedou Bohumil Čech a jednatelkou také Anna Helísková.¹⁹³

Nepříjemnosti Těšickým přinesla zejména slintavka a „*obrna vepřů*“, které v obci zahubily celkem 15 kusů dobytka a také bouře, která přinesla jednak krupobití a jednak blesk,

¹⁸⁹ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 102.

¹⁹⁰ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 103.

¹⁹¹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 107.

¹⁹² OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 108.

¹⁹³ SOKA Přerov, fond NFOVH-OAVNF, inv. č. 52. Výbor již zřejmě existoval v roce 1949.

který poškodil střechu kaple.¹⁹⁴ Opravena byla až následujícího roku po dokončení sbírky, informace o průběhu opravy a o tom, kdo kolik přispěl, byly umístěny do plechové krabice a ta pak dána do věže kaple. Rovněž bylo přikročeno k opravě studni ve Vlachyni.¹⁹⁵

I v letech 1952 a 1953 pokračoval nátlak správy na „třídní nepřátele“. Dne 4. února 1952 bylo zakázáno komukoliv mimo zemědělské družstvo vlastnit sele,¹⁹⁶ rovněž přitvrdila kritika za nesplnění dávek od těch, kteří se rozhodli hospodařit sami. Dne 1. dubna 1953 přešel místní hostinec Františka Rýpara (na jeho požádání) pod Jednotu spotřebních a výrobních družstev v Hranicích. Protokolární zápis z 28. dubna kritizuje neplnění předepsaných dávek masa, mléka a vajec (v zápise není zmíněno o koho se jedná). Na žádosti o zproštění od povinnosti odvést dávky za určité období reagoval výbor zpravidla zamítavě, ba naopak se rozhodlo o zvýšení povinných odvodů o 10 procent. Tlak shora na zemědělce byl silný a nedalo se mu vzdorovat.¹⁹⁷

I charakteristika výpovědí pramenů jako jsou protokolární knihy nebo zápisy z rady MNV je v tomto období poněkud jiného rázu. Záznamy se stávají monotónní, nejčastěji můžeme číst texty jako např.: „Zprávu o průběhu žni podal ref. Vacula, který zhodnotil průběh žňových prací..., Hodnocení plnění masa, mléka, vajec za červenec podal ref. Matyska B., který... Zprávu o činnosti výboru žen při MNV podal předseda MNV Valenta, který ve svém referátu nabádal předsedkyni výboru žen M. Remešovou k lepší práci..., zprávu o protipožárních opatřeních a žňových hlídkách podal...“¹⁹⁸ Obsahy zpráv a referátů, ze

¹⁹⁴ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 109.

¹⁹⁵ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 116-117.

¹⁹⁶ O JZD v této době nejsme informováni, možné vysvětlení viz níže v textu o jednotných zemědělských družstvech obecně.

¹⁹⁷ SOkA Přerov, fond Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1845 (1955), inv. č. 131, nefoliováno (Těšice Horní); SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 1, nefoliováno (rok 1953) a inv. č. 2, nefoliováno (rok 1953).

¹⁹⁸ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1953).

kterých by bylo možno rekonstruovat dějiny obce daleko lépe, však historikovi k dispozici nejsou.

Kromě každoročních oslav nového politického systému jako byly např. oslavy narozenin prezidenta Gottwalda nebo generalissima Stalina či výročí osvobození Rudou armádou se občas konaly akce u zvláštních výročí, např. 25. února 1953 se v obci konala oslava vítězství nad „zrádnou reakcí“ u příležitosti pětiletého výročí převzetí moci komunistickou stranou.¹⁹⁹

Z hlediska komunikace s okolím bylo pro Horní Těšice převratné to, že v roce 1954 byla zřízena autobusová linka Hranice – Všechnovice, o které se jednalo již od roku 1951. Je třeba si uvědomit, že vesnice této doby již nebyla čistě zemědělská, ale že zejména mladí lidé se čím dál častěji dostávali do průmyslu. Mnoho lidí muselo do té doby do práce např. i do Hranic chodit pěšky. Novou linku využívalo údajně 22 lidí.²⁰⁰

Rok 1954 byl také rokem voleb do MNV, jedinou podstatnou změnou bylo, že novým předsedou se stal po Jindřichu Valentovi (č. 24) opět Josef Veselka (č. 1), který porazil své protikandidáty Mojžíra Vašíčka a Bohumila Matysku.²⁰¹

Zajímavostí a pozoruhodností roku 1954 bylo konání pěti svateb v jediný den. Oddávající kněz poznamenal: „*Vaše malá vesnička toto nezaznamená ani za sto let*“.²⁰²

V roce 1955 byla postavena v obci čekárna u zastávky autobusu, jak píše obecní kronika, čekárna byla jednoduchá a chudobná, nicméně svému účelu posloužila. Také

¹⁹⁹ SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1953).

²⁰⁰ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 118; SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 2, nefoliováno (rok 1951).

²⁰¹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 122; SOkA Přerov, fond MNV Horní Těšice, inv. č. 21, nefoliováno. Od 1957 opět předsedou J. Valenta.

²⁰² OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 120.

hasičský sbor dostal novou výzbroj a výstroj, občané si chválili zejména nové uniformy svých hasičů.²⁰³

Rok 1956 přinesl zřízení přírodní rezervace Těšice v prostoru mezi Horními a Dolními Těšicemi, rezervace je zákonem chráněná dodnes.²⁰⁴

Velmi významným pro Horní Těšice byl rok 1957, je doslova nabitý událostmi. Zřejmě nejdůležitější událostí bylo založení Jednotného zemědělského družstva Horní Těšice k čemuž došlo k 10. říjnu tohoto roku. Prvním předsedou se stal Josef Veselka, agronomem Jan Čech, zootechnikem Mojmír Vašíček a v představenstvu dále zasedli Josef Matyska a Ludmila Rýparová. Vedení družstva se obměňovalo každý rok, do sloučení družstva s družstvem v Dolních Těšicích v roce 1964 (viz níže) se v předsednických funkcích střídají právě Josef Veselka a Jaroslav Konečný. Družstvo mělo v roce 1959 44 členů, tento počet v následujících letech kolísal jen mírně, obhospodařovalo přibližně 150 hektarů půdy.

Můžeme dnes již jen těžko soudit, nakolik doprovázel založení družstva nátlak ze strany státu či komunistické strany. Bohumil Matyska ve svých zápiscích píše, že k vytvoření JZD došlo po „*silném tlaku*“.²⁰⁵ Na základě srovnání s jinými částmi kraje to můžeme považovat za svědectví spíše důvěryhodné. Rolníci často pochybovali o smyslu družstev a jen neradi se vzdávali svého majetku. O tom, že založení JZD nebylo snadnou záležitostí, nám svědčí i kronika, která hovoří o tom, že k dohodě došlo až po několika neúspěšných schůzích.²⁰⁶

Prakticky následně začalo docházet podobně jako na jiných místech k nové organizaci hospodářského (zemědělského) života v obci. Došlo k přerozdělení do té doby soukromého dobytku a k nové organizaci jeho ustájení. Krávy byly umístěny do domů č. 1, 4, 5, 7, 18, a

²⁰³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 124.

²⁰⁴ Blahová, Zdeňka, Oravová, Ludmila a Blahová, Michala, *Obec Horní Těšice v datech*, sl. [Horní Těšice] 2008, nestr.

²⁰⁵ *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 42 (v péči dědiců).

²⁰⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 135.

30, jalovice do domů 2, 3, 7, 8 a 24, na telátka zbyly chlévy v domě č. 10. Vzápětí se však pomýšlelo na ustájení krav do společných prostor. „Po dohodě s Mánkovými č. 19“ byl družstvem zabrán jejich chlév, vepřín i stodola a byly zde umístěny dojnice v počtu 50 kusů. Ve stejné době došlo také ke scelování pozemků.

Po ustájení dojnic u Mánkových byl rovněž mladý dobytek umístěn do jednoho místa, totiž k Robertu Rušarovi (č. 4), kde pro něj sloužila prostorná stodola a zvířata rovněž měla výběh na zahradu. Jejich výběh ohraničoval elektrický ohradník. Přikročeno bylo také k výstavbě porodnice prasnic v místě zvaném „Za Humny“.²⁰⁷

Obecní kronika uvádí seznam těch, kteří odmítli do družstva vstoupit. Byli to Marie Klvaňová (č. 16.), Alois Kajnar (č. 15), Josef Dohnal (č. 23), Josef Vacula (č. 22) a Michal Cabák (č. 12). Tito dále hospodařili sami. I členové družstva si však mohli něco ponechat – záhumenek, půl hektaru pole, krávu a maximálně dvě prasata.²⁰⁸

V následujících letech byl jako dobrý pracovník JZD poslán do Sovětského svazu kovář Stanislav Matyska (č. 3) a tam načerpal vědomosti, které pak v Těšicích přednášel. SSSR rovněž mohl na náklady státu navštívit Jindřich Valenta (č. 24). Oba měli studovat sovětskou organizaci práce v zemědělském sektoru.²⁰⁹

Považuji za důležité zmínit ještě něco o jednotných zemědělských družstvech obecně, neboť si myslím, že to pomůže čtenáři ujasnit si představu tehdejšího vývoje i v naší obci.

²⁰⁷ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 134-147. Co se týče porodnice prasat – šlo o stavbu dvou budov, obě jsou v obci dodnes, avšak v katastrofálním stavu.

²⁰⁸ Je docela dobře možné, že údaj v kronice se vztahuje pouze k samotnému založení JZD, protože např. již 16. února 1958 se pod výroční členskou schůzí nacházejí i jména Josef Dohnal, Josef Kajnar a Josef Vacula. Přijatelnějším vysvětlením však zřejmě bude, že se kronika mylí. Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 136; SOKA Přerov, fond JZD Horní Těšice (nezpracovaný fond), pozvání na výroční členskou schůzi Jednotného zemědělského družstva v Horních Těšicích.

²⁰⁹ Dokumenty k založení jednotného zemědělského družstva a k jeho činnosti v prvních letech existence viz SOKA Přerov, fond JZD Horní Těšice (nezpracovaný fond), Zpráva o hospodaření JZD Hor. Těšice za r. 1959 a další dokumenty fondu; OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 134-145; *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 42 (v péči dědiců).

Cílem nového režimu bylo vybudovat kolektivní zemědělský systém, jehož jednotkou se mělo stát družstvo, které zastřeší (či spíše sjednotí) stávající družstva i samostatné rolníky. Součinností v rámci družstva mělo docházet k lepší organizaci práce a tím k rozvoji živočišné i rostlinné výroby. Novému aparátu šlo samozřejmě také o to, aby nad zemědělstvím získal přímou kontrolu. Povětšinou se v obcích objevoval hned zkraje 50. let přípravný výbor, který sondoval nálady obyvatelstva a odesílal informace Ústřední radě družstev, my však o existenci takového výboru v Horních Těšicích nejsme informováni. V případě, že Ústřední rada družstev uzná návrh přípravného výboru za kvalitní, povolí založení družstva. Stanovy vypracované ministerstvem zemědělství pak zavádí čtyři typy družstev (I., II., III., a IV.). První typ je typický hlavně tím, že členové družstva si vzájemně pomáhají a půjčují si bezplatně nástroje a stroje. Druhý typ je typický „rozoráním mezí“, vesnice pak na scelené půdě hospodaří společně, nicméně pole a plodiny z něj patří dále svému majiteli. První a druhý typ JZD nemáme v Horních Těšicích vůbec doložen, i když je teoreticky možné, že na počátku 50. let takové pokusy proběhly, ale neuspěly.²¹⁰ Družstvo, o kterém pro Horní Těšice hovoříme výše a které bylo založeno v roce 1957, je již od svého počátku družstvem třetího a čtvrtého typu – všechny produkty zemědělství již nepatří členům, ale družstvu, členové se vzdávají práv na soukromé hospodaření na své půdě, převádí svůj dobytek a inventář (až na výjimky) a dochází ke společnému ustájení. Rozdíl mezi třetím a čtvrtým typem je pak zejména v tom, že ve třetím se poskytuje členům s velkou rozlohou půdy jakási „majetková kompenzace“, kdežto ve čtvrtém bez ohledu na to, čím je kolik půdy, je odměňována pouze práce. Právě takové družstvo začalo na konci 50. let v obci hospodařit.²¹¹

Nyní se vraťme k dějinám obce.

²¹⁰ Sledujeme totiž s podivem některé zmínky v pramenech, viz např. několik stran výše – na začátku padesátých let bylo „zakázáno komukoliv mimo družstvo držet pas na sele“. Můžeme to chápat jako podpůrné argumenty pro to, že pokusy na začátku 50. let opravdu proběhly. Lepší vysvětlení pro to bohužel nenacházím.

²¹¹ O JZD obecně viz např. Feierabend, Zdeněk, *Zemědělské družstevnictví*, Volary 2007, s. 66-76.

Další důležitou záležitostí významného roku 1957 byly volby do MNV. Předsedou se stává Jindřich Valenta (č. 24).²¹²

V době předcházející roku 1957 zřejmě došlo ke zrušení obchodu, který byl založen nejpozději roku 1950, tuto událost však není možné blíže zařadit. V roce 1957 je založen nový obchod, pro který předal prostory ve svém domě Robert Rušar (č. 4) a který vedl Josef Pečeňa (č. 9). Ten byl také současně hostinským U Rýparů.²¹³

Výčet událostí tohoto roku bych ukončil zmínkou přírodní pohromy. Dne 7. června roku 1957 kromě dalších oblastí postihlo i katastr Horních Těšic dvojí silné krupobití (odpolední a večerní) a nadělalo velké škody zejména v zemědělství. Okresní komise a pojišťovna vyplatily obci 107 tisíc K.²¹⁴

V roce 1958 byl do JZD Horní Těšice pořízen kurník, který měl pojmut 250 nosnic, snůška pak byla asi 130 vajec za den.²¹⁵ Daleko významnějším „přídělem“ byl pro obec traktor. Po jeho zapojení se přemýšlelo, že se koně „dají stranou“.²¹⁶ V roce 1959 odkoupila obec od Drahotuš další a rovněž pořídila pro své potřeby automobil. Využíván byl zejména na cesty do města za účelem prodeje ovoce. Podobně významnou událostí bylo zřízení obecního rozhlasu (do té doby se obec svolávala bubnováním).²¹⁷

²¹² OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 137.

²¹³ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 138; V roce 1967 se Josef Pečeňa z obce odstěhoval, pohostinství po něm převzala Zdena Matysková, viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 180-181.

²¹⁴ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 133.

²¹⁵ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 139.

²¹⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 141. V pramenech úřední proveniencce pak nacházíme v následujících šesti letech občasné záznamy o prodeji koní, není zaznamenáno kam a na jaké účely se koně prodali, viz SOkA Přerov, fond JZD Horní Těšice (nezpracovaný fond). K roku 1964 bylo v JZD Těšice (tj. po sloučení JZD z Horních a Dolních Těšic – viz níže) evidováno 18 koní – viz SOkA Přerov, fond JZD Těšice (nezpracovaný fond), Soupis zvířat k 31. 12. 1964.

²¹⁷ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 145-146.

V roce 1960 byla v Horních Těšicích zmodernizována cesta, navezeno na ni bylo několik tun šterku, kteří si Těšičtí dováželi sami svým automobilem. Výsledek byl určitě pozitivní: „... a letošní mokrý rok červen a červenec nám ukázal její výhodu, voda sběhla a měli jsme pořád sucho.“²¹⁸

12. června 1960 proběhly volby do MNV, jeho novým předsedou se stal Josef Vacula (č. 22), dále v něm zasedali např. Jan Čech ml. (č. 30), Josef Pečeňa (č. 9), Josef Matyska (č. 3), Václav Matyska (č. 28), Josef Veselka (č. 1) a Ladislav Vašíček (č. 18). Do tohoto roku byla vesnice přiškolená do Kelče, ale díky lepšímu autobusovému spojení na Vsechovice spadala od této doby právě k nim. Žáci tak už nemuseli chodit pěšky čtyři kilometry, ale vozili se autobusem. Je třeba se podívat také na vývoj obecního obchodu u Roberta Rušara (č. 4) – ten byl zrušen²¹⁹ a nově byla zřízena pojízdná jednota, která třikrát týdně do obce dojížděla.²²⁰

V souvislosti s reformou okresů v roce 1960 (kronika ji mylně zařazuje do roku 1961) byly Horní Těšice přiřazeny do okresu přerovského a spadaly tudíž pod okresní národní výbor v Přerově, kronikář popisuje událost svérázně: „*Mnoho radosti z toho nemáme, Hanáci só hanáci, více si o sobě meslé a naše vzdálené vesnice mají velkou potíž s dopravou do Přerova...*“.²²¹ Počet obyvatel v tomto roce dosáhl zatím největšího čísla – 157, domů bylo 30

²¹⁸ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 149.

²¹⁹ Obecní kronika uvádí, že se to stalo z důvodu vlhkosti v místnosti, domnívám se však, že v takovém případě by mohl být přestěhován jinam. Viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 151.

²²⁰ Pravděpodobně z Hranic. Hospodářky po domech s tím spokojeny nebyly, pojízdná jednota někdy nejezdila na čas. Viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 151. Rovněž máme doloženy stížnosti z pozdější doby a to od rady MNV, viz SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 39. Jednota, která nahradila pojízdný obchod, byla v obci zřízena zřejmě v roce 1970, stížnosti tím utichly, naopak nacházíme pozitivní ohlasy a spokojenost, srov. SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 57-123.

²²¹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 157. Informace o správním vývoji přerovského okresu viz např. Lapáček, Jiří, *Pobečví v proměnách času*, Přerov 2005, s. 26-35 nebo s. 91.

a poprvé se také v obci můžeme seznámit s výsledkem sčítání obydlí bytů a tudíž také poměrem mezi nimi a počtem domů. Zatímco domů bylo tedy 30, obydlí bytů 35.²²²

V roce 1962 byly obci přiděleny stroje pro zemědělské práce, tak byli Těšičtí obohaceni o mláticí stůl, řezačku a žačku. Při následném požáru ve stodole u Rýparů však řezačka společně s dalšími menšími stroji shořela. Větší pohromou bylo to, že v tomto suchém roce rovněž shořela uskladněná krmná sláma pro dobytek, což Těšickým přidělalo starostí. Ve stejném roce proběhla meliorace půd²²³ pod vrchem Strážné.²²⁴

Od roku 1963 měla obec nového kronikáře, neboť Mojmír Vašíček se vedení kroniky vzdal. Odůvodnil to svým věkem a tím, že je třeba předávat věci mladším. Nový kronikář Bohumil Matyska²²⁵ k tomuto roku zaznamenává několik událostí – v obci byla zřízena kovárna u Veselků, přičemž jejím vedoucím se stal Stanislav Matyska, předsednictvo JZD rozhodlo o koupi dvou pásových traktorů a několika dalších věcí. Další významnou akcí pak bylo vyčištění rybníka a jeho oplocení a za zmínku rovněž stojí započetí stavby silážních jam.²²⁶

Po správní a politické stránce bylo nejvýznamnější událostí roku 1964 sloučení Horních a Dolních Těšic k datu 14. června. Do jedné obce s jedním MNV. Společným názvem byly Těšice, počet obyvatel dosáhl 215 (140 v HT, 75 v DT). Následné volby do

²²² *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62 a 69. I přesto, že nemáme přesně zmapovány počty obyvatel před rokem 1850, se dá z pramenů usuzovat, že před tímto rokem byla obec spíše daleko menší. Viz Wolny, Gregor, *Die Markgraffchaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert*, sv. I, Brno 1836, s. 209-210; Schwoy, Franz Joseph, *Topografie vom Markgrafthum Mähren*, sv. III, Vídeň 1794, s. 192.

²²³ Meliorace je technika odvodnění polí, pod povrch země (metr až dva) se zasadí trubky, do kterých se dostává voda ze zeminy a ta je jimi odváděna určeným směrem.

²²⁴ Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 160-162.

²²⁵ Vedení kroniky bylo svěřeno manželům Matyskovým, Bohumilovi a Marii. Upozornil bych pouze, že se nejedná o Bohumila Matysku, který psal svoji „soukromou kroniku“ (viz kapitola O pramenech a literatuře), ale o jeho syna.

²²⁶ Srov. *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 165-166.

křesla předsedy vynesly Hornotěšičáka Bohumila Matysku, z pěti lidí v radě zasedal pouze jediný obyvatel Dolních Těšic – František Mašláň.²²⁷

Rovněž došlo ke sloučení JZD z Horních a Dolních Těšic, předsedou se stal Hornotěšičák Josef Matyska (č. 3), agronomem František Mašláň z Dolních Těšic, odtud také zootechnik Oldřich Valuch, ostatní již byli Hornotěšičtí – druhý zootechnik Josef Veselka, mechanizátor Václav Matyska (č. 28) a skupinář Robert Rušar (č. 4).²²⁸

„Slučovací rok“ 1964 doplnilo i sloučení požárních jednot. Nyní působila jediná organizace – Sbor požární ochrany Těšice, jeho dlouhodobým předsedou byl Richard Perutka, osoby na místech velitele sboru se často střídaly.²²⁹

Při katastrofálních suchách tohoto roku byla organizována pomoc nejpostiženějším regionům. I Horní Těšice pomohly – poslaly 50 metráků slámy a 300 metráků brambor do JRD Jedlinka v okrese Bardějov na Slovensku.²³⁰ V katastru obce dále pokračovaly odvodňovací práce, byla zrekonstruována autobusová čekárna a na místě „Na Dílech“ byl založen nový sad. Velmi důležitým počinem bylo zahájení prací na nové cestě, která měla spojit Horní a Dolní Těšice. V roce 1964 bylo zorganizováno rovněž několik zájezdů, velký podíl na tom měl bývalý kronikář Mojmír Vašíček. Podle vzpomínek mnoha lidí byla jeho obětavost pro obecní záležitosti a zejména organizování zájezdů ohromná.²³¹

²²⁷ *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 88; OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 168-169. Kronika mylně uvádí, že ke sloučení obcí došlo po 116 letech, ve skutečnosti to bylo po 85 letech. Argumentace viz výše. Kronika rovněž mylně uvádí, že ke sloučení došlo začátkem roku.

²²⁸ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 168; SOkA Přerov, fond JZD Horní Těšice (nezpracovaný fond), volně vložené listy. Podotýkám, že ke sloučení družstev došlo dříve než ke sloučení obcí. Družstva byla sloučena k 5. únoru, sídlo družstva bylo v Horních Těšicích. Viz také SOkA Přerov, fond JZD Těšice (nezpracovaný fond), zápis JZD do podnikového rejstříku, oddílu D z, vložka 1184.

²²⁹ *Hasičská kronika Horní Těšice*, s. 2-4. Z velitelů sboru např. Vít Rušar, Boleslav Nehyba, Václav Matyska ad.

²³⁰ Horní Těšily pomohly Slovensku i dalšího léta 80 metráky slámy.

²³¹ Co se týče budované cesty, kronika zmiňuje, že se u občanů její stavba nesetkala s pochopením. Není však uveden důvod. Srov. OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 169.

V roce 1965 došlo ke sloučení JZD ze tří obcí. „JZD 20. výročí osvobození“ zahrnovalo původní družstva ze Skaličky, Zámrska a Těšic. Sídlo a mechanizační centrum bylo umístěno do Skaličky. Doplňme k tomu, že zatímco sloučení JZD Dolních a Horních Těšic, které proběhlo předcházejícího roku, prošlo podle dokladů zcela hladce, tak u sloučení s JZD ze Zámrska a Skaličky došlo k několika diskuzím a někteří členové byli proti.²³² Nahlédneme do zápisu představenstva z 6. ledna 1965: „*Pořad jednání... se má především zabývat sloučením JZD Těšice s JZD Skalička, Zámrska v jeden ekonomický celek... Staněk navrhuje sloučení z důvodů stavby kravína, který se na farmě D. Těšice neobsadí... Rýpar navrhuje sloučení později, poněvadž není usměrněno /ani/ sloučení mezi Těšicemi co se týká členů JZD... Hýža navrhuje provést výhled, pak provést další opatření ke slučování... Rušar R. měl dotaz co budeme v JZD dále potřebovat a otázka sloučení co nám přinese není jasná.*“²³³ Po obsáhlém referátu ing. Horáka z Výrobní zemědělské správy byli ale členové přesvědčeni a ke sloučení mohlo dojít. „*Schůze sloučení družstev*“ proběhla 16. února 1965. Prvním předsedou sloučeného družstva se stal František Vrba ze Skaličky, z Horních Těšic pak do řídicích funkcí nastoupili Josef Matyska jako hlavní mechanizátor, Mojmír Vašíček jako vedoucí sadů a Josef Veselka jako vedoucí chovu – zootechnik.²³⁴

Mezi další důležité události tohoto roku v obci patří dokončení rekonstrukce čekárny u zastávky autobusu, zbudování nové fasády na kapli (kolem kaple byly také skáceny lípy, protože jejich kořeny narušovaly její stavbu) a započetí s pracemi na rekonstrukci cesty z Horních Těšic do Skaličky, která byla dokončena následujícího roku.²³⁵

²³² Ne toliko přímo ve Skaličce, kde byl plán plně podporován. Srov. SOkA Přerov, fond JZD Skalička (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstev a členských schůzí (rok 1965).

²³³ SOkA Přerov, fond JZD Horní Těšice (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstva, rok 1965.

²³⁴ SOkA Přerov, fond JZD Horní Těšice (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstva, 1964-1965; SOkA Přerov, fond JZD Skalička (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstev a členských schůzí (rok 1965). Nové družstvo obhospodařovalo 1108 hektarů zemědělské půdy. Následujícího roku nakoupilo nové stroje včetně dvou traktorů - viz OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 177.

²³⁵ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*, s. 172-173.

Rok 1967 přinesl obci vyasfaltování silnice, na což obyvatelé Horních Těšic dlouho čekali, a rovněž významným počinem bylo zahájení stavby hasičské zbrojnice.²³⁶ Kromě politicky významných událostí, které se staly v roce 1968,²³⁷ se v obci jistě mluvilo i o přízemnějších věcech týkajících se života Hornotěšických. Byl zahájena výstavba tanečního parketu pod Vlachyní na „výletišti“, stavba kiosku a celého areálu, který byl později nazván „Parket pod lucernou“ a byl i oplocen. Vedle tohoto areálu pak bylo zejména pro mládež zřízeno (dokonce za použití buldozeru) kluziště.²³⁸

Miroslava Symerská v novinovém článku o tom, co všechno dokázali Těšičtí za posledních pár let postavit, však kromě chvály cesty do Dolních Těšic, zastávky, areálu „Parket pod lucernou“ a jiných věcí však uvádí také jednu dosti nevybíravou kritiku. Píše: *„Ještě bych se chtěla zmínit o místním hostinci, jehož „interiér“ ani „exteriér“ nedělají Jednotě čest. Stěny jsou mokré a proto je zde nezdravý zatuchlý vzduch. Dokonce prý za deště kape voda lidem do piva...“*²³⁹

Ve dnech 20. a 21. července roku 1968 byl obcí zorganizován sjezd rodáků. Byla uspořádána výstava fotografií, proběhla beseda nad kronikou a o minulosti obce přednesena i

²³⁶ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 179-180; *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 51 (v péči dědiců); *Hasičská kronika Horní Těšice*, s. 2. V některých pramenech (zápisy z rady MNV) nacházíme u výstavby zbrojnice značku „DT“, což by se dalo vyložit jako Dolní Těšice, nicméně nebylo tomu tak – šlo o výstavbu v Horních Těšicích.

²³⁷ V obci se projevilý důsledek Pražského jara zejména opětovným obnovením činnosti lidové strany (v té době – Československá strana lidová).

²³⁸ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 183.

²³⁹ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 184. Problémy s pohostinstvím byly už staršího data, např. 14. září 1964 řešila komise pro výstavbu otázku co s neuspokojivým stavem budovy, Františka Rýparová odmítala dobrovolně předat budovu pohostinství Jednotě a následně byl podán návrh na stavbu úplně nové budovy, ale ten, jak uvidíme, nebyl realizován, neboť vše se později spojilo s výstavbou kulturního domu. František Rýpar mladší se zavázal, že některé úpravy podnikne. S plněním svého závazku měl zřejmě problémy (společně s ním i vedoucí pohostinství paní Marie Pečeňová), neboť v pramenech vidíme, že komise se často k problému s pohostinstvím vracela a Rýpara urogovala. V celé záležitosti podle vzpomínek pamětníků však mohly hrát roli i osobní spory. Srov. SOKA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), MNV Těšice – komise pro výstavbu (zápisy z let 1964-1967).

přednáška. Ujal se jí Josef Matyska (č. 5). V této čestné funkci přednášejícího nahradil předsedu MNV (Bohumila Matysku) zřejmě díky svému zaměstnání – byl archivářem Státního okresního archivu v Bruntále – nebo své pozici ve straně – byl předsedou vesnické organizace KSČ. Sobotu (20. 7.) zakončila vesnická zábava a v neděli (21. 7.) byla sloužena u kaple mše svatá.²⁴⁰

V roce 1969 bylo rozhodnuto o výstavbě kulturního domu obce, samotná výstavba začala až v říjnu, nicméně až v dalším roce se práce „*rozjela naplno*“. Ačkoliv měla být akce při otevření uspořádána k 25. výročí osvobození rudou armádou, k dokončení projektu došlo až v roce 1971. I tak to pro Těšické byla událost desetiletí. U slavnosti otevření kulturní domu nechyběli zástupci ONV, Národní jednoty, požárních sborů okolních vesnic a takřka všichni občané Hornotěšičtí.

Nutno podotknout, že výstavba kulturního domu byla vlastně završením velkolepých plánů obce na konci 60. let 20. st. V souhrnu tuto aktivitu zachycuje zápis ze schůze MNV z března roku 1969: „*Byl přečten akční program na rok 1969 a to – pož. Zbrojnice v DT 70.000- Kulturní sál a pohostinství 450.000- stavební místa 10.000 – oprava kape 8.000- Letní parket 10.000- Kluziště pro mládež 30.000- Kanalizace 15.000- Opravy cest 17.000...*“.²⁴¹ Z hlediska vývoje obce se jedná o mimořádné období, areál i sál jsou funkční dodnes a koná se na nich vícero zábavných i kulturních akcí ročně.²⁴²

Jak všichni víme a mnozí si i pamatují, konec šedesátých let byl rovněž obdobím velkých politických změn. Historik nemůže zcela bezmezně věřit zápisům z rady MNV, které

²⁴⁰ OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 185-187.

²⁴¹ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 7.

²⁴² SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, volně vložené listy v knize; OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 195-197; *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce*, s. 52 (v péči dědiců). S výstavbou pomáhal i sbor protipožární ochrany, viz *Hasičská kronika Horní Těšice*, s. 3.

uvádějí: „*K vnitropolitické situaci a k událostem v naší vlasti a k výtržnostem... V naší obci se nic takového neděje, je zde klid...*“;²⁴³ nicméně je možné předpokládat, že v malých obcích jakou Těšice byly, se opravdu vnitrostátní a mezinárodní napětí projevilo méně. Přesto je nutné mít na paměti, že události nadregionální a lokální se často podivuhodně protínají. K roku 1968 se ještě za moment vrátíme v rámci exkurzu (viz níže). Faktem zůstává, že většina Hornotěšických měla, jak jsme si mohli všimnout výše v textu, mnoho jiné práce a jiných starostí.

V nově otevřeném kulturním domě proběhly na konci roku 1971 volby do MNV, za předsedu byl jednohlasně zvolen Bohumil Matyska ml., místopředsedou se stal Oldřich Valuch a tajemníkem Jiří Číhala. Matyska s Valuchem si však po necelém roce a půl funkce vyměnili.²⁴⁴

Na tomto místě podnikneme druhý exkurz, tentokrát nikoliv do skladby obyvatelstva, ale do zmíněných voleb v roce 1971. Mnozí z čtenářů si dobu i volby pamatují a následující řádky u nich vyvolají vzpomínky, někteří dobu nezažili, takže jim bude zprostředkován náhled nejen na samotné volby, ale také na správu obce a její organizaci, která se právě nejlépe popisuje v případě obměny zastoupení v obecních orgánech. Připomněl bych snad, že první takové volby proběhly sedm let nazpět, tj. v roce 1964 – po sloučení obcí Horních a Dolních Těšic. Sedmiletý mandát výboru vypršel a nastoupit měli jiní.

V materiálech, které se dochovaly, můžeme nejprve číst volební program do národního výboru a následně vyhodnocení poslanců a práce národního výboru Těšice v předchozím období. Ve volebním programu se např. píše: „*Na úseku politicko-výchovném bude dbáno o*

²⁴³ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 15.

²⁴⁴ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 168, 204-211; OÚ, *Pamětní kniha obce Horní Těšice* (1923-1972), s. 195-197.

*dobrou výchovu mladých lidí, zapojováním do všech funkcí veřejného života... bude zajišťovat prostředí pro vzájemné soužití všech občanů, starat se o radostné využití v ušlechtilé zábavě... Na úseku zvelebení obcí a výstavby... bude nutno dokončit v obou obcích výstavby vodovodu..., doplnit zařízení kult. Domu..., provést rekonstrukci veř. osvětlení... V souladu s usnesením 14. sjezdu strany KSČ... se jistě podaří dobudovat naše vesnice tak jak to vyžaduje socialistická společnost. Aby byly čisté, upravené a bohaté.*²⁴⁵

K politickým událostem doby se můžeme v dokumentu s vyhodnocením práce předchozího výboru dočíst: „Rok 1968 v našem nár. výboru přešel dobře. Žádný z našich poslanců se nezachoval nějak, čím by se musel hodnotit jako přívrženec pravicového hnutí. I v řadách našich občanů nebylo žádných výstředních vystoupení. V celých Horních i Dolních Těšicích nebylo žádných popsanych hesel. Celé události přešly hladce a bez incidentu.”²⁴⁶

Historik však musí opět dodat, že není možné historickým pramenům tohoto typu bezmezně věřit, ba naopak je třeba k nim postupovat velmi kriticky. Vzpomínky některých pamětníků svědčí o opaku, nicméně ani na ně není možné pohlížet jako na důvěryhodné historické prameny. Obrázek si musí udělat čtenář sám, historik může na tomto místě pouze konstatovat, že pro zachycení a popsání vývoje v této obci v souvislosti s vpádem vojsk Varšavské smlouvy do Československa a následnou normalizací a nátlakem státního aparátu není dostatek spolehlivých pramenů. Vraťme se však k organizační a správní otázce voleb.

Svolavatel ustavující schůze nového MNV, tedy jeho bývalý předseda Bohumil Matyska, rozeslal pozvánky členům nejen právě zvoleného, ale i starého výboru. Plenární zasedání se konalo 20. prosince 1971, v úvodu zaznělo: „*Jak je vám již známo, na tomto zasedání máme zvolit nové orgány NV, tj. radu a komise NV, dále pak předsedu, místopředsedu, tajemníka a členy rady a komisí. Současně projednáme úkoly, které pro NV*

²⁴⁵ Viz pozn. 248

²⁴⁶ Viz pozn. 248

vyplývající z jednání XIV. sjezdu KSČ v oblasti výstavby, kultury a sociální činnosti, z úkolů 5. pětiletého plánu a z volebního programu národního výboru.“²⁴⁷

Prvním bodem programu bylo určení zapisovatele (Jiří Číhala) a dvou ověřovatelů (Josef Helisek a Zdeňka Rýparová). Mandátovou komisi, která měla ověřit platnost voleb, obsadili Václav Číhal, Oldřich Valuch a Františka Rýparová. Po krátké přestávce na ověření voleb tímto výborem došlo ke složení slibu ze strany jednotlivých poslanců výboru předsedajícimu (Bohumil Matyska), předsedající měl svůj slib složit až do rukou nového předsedy. K volbě předsedy čteme: „*Za předsedu MNV je navrhován Matyska Boh. Krátké zdůvodnění: Je mladý – skýtá záruku dobré práce nového NV.*“ Bohumil Matyska byl zvolen jednohlasně (připomeňme, že se jedná o Bohumila Matysku ml. a neplet’me si jej s předsedajícím stejného jména). Místopředsedou byl zvolen s podobným odůvodněním Oldřich Valuch z Dolních Těšic a tajemníkem Jiří Číhala. Rada výboru byla pětičlenná a kromě třech zmíněných do ní byli zvoleni jako běžní členové také Jaroslav Hýža a Václav Číhal, který byl rovněž předsedou finanční komise. Předsedou komise pro ochranu veřejného pořádku byl zvolen Josef Matyska.

Po volbách orgánů měla následovat diskuze, nejsme však již spraveni o tom, jak a jestli vůbec proběhla. Z pramenů můžeme soudit, že se jednalo o volbu poměrně monotónní, bez nějakých větších emocí. Připomněl bych zejména mladé generaci, která období nezažila, že se nejednalo o volby v pravém smyslu slova, že kandidátní listina byla předem schválena a navržena a co je důležité – že byla jedinou. Nebylo možno volit proti kandidátům KSČ případně stran sdružených s ní v Národní frontě.

Domnívám se, že exkurz nám dobře přiblížil správní organizaci obce na začátku sedmdesátých let, nyní se ale vraťme ke sledování dějin obce.²⁴⁸

²⁴⁷ Viz pozn. 248

²⁴⁸ Dokumenty ke zmíněným volbám a zdroj citací viz SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, volně vložené listy v knize.

Kromě velkých dějinných událostí Těšické trápily i běžné spory a půtky podobně jako jsme to mohli sledovat např. v období první republiky. O stavbě protipožární zdi mezi svými domy vedli spory Boleslav Nehyba a Josef Vacula. František Rýpar si stěžoval na Adama Štefana, který jednak navážel hlínu ze stavby na jeho zeď a také, že voda z jeho střechy mu stéká na pozemky, podobně i Alois Kainar podal stížnost na svou sousedku za to, že voda z její střechy stéká na jeho pozemky, a ona pak musela střechu orýnovat. Samozřejmě musíme připomenout, že rovněž časté spory byly mezi občany obce a Rýparovými, kteří spravovali pohostinství a k úpravám a modernizaci přistupovali jen pomalu.²⁴⁹ Bylo ale i radostí – např. od počátku roku se protipožární sbor obce honosil novými vycházkovými stejnokroji. Ty měly sloužit: „*k reprezentaci organizace při určitých kulturních a společenských akcích*“.²⁵⁰

V roce 1970 bylo sčítáním lidu v obci zjištěno 157 obyvatel stejně jako před deseti lety, podstatně však přibýlo domů, jejich počet dosáhl 37 a obydlených bytů bylo v obci 41. Pro zajímavost rovněž uveďme, že nejvíce obyvatel pracovalo v zemědělství, následuje průmysl a za ním doprava. Nikdo v obci neměl vysokoškolské vzdělání.²⁵¹

Pro představu o plánování tehdejší ekonomiky v rámci tzv. pětiletok a přenášení takového schématu i na hospodaření malých obcí můžeme nahlédnout do zápisu z pléna MNV z roku 1971: „*Projednání plánu na 5 pětiletku, příprava akcí...*

1. *1972 Doplnění kulturního zařízení na parketu 20000 Kč, Vodovod Dol. Těš. 180000 Kčš.*
2. *1973 Kanalizace a úprava zatáčky u Vašíčkového č. 18 30000 Kč, úprava silnice HT a DT 80000 Kč.*
3. *1974 Osvětlení v obou obcích, úprava byt. Fondu HT a DT 80000 Kč.*

²⁴⁹ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), zápisy v knihách MNV Těšice, schůze Komise pro výstavbu 1966, Komise pro výstavbu při MNV Těšice 1972-1975.

²⁵⁰ *Hasičská kronika Horní Těšice*, s. 3.

²⁵¹ *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62 a 69. Dále srov. SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970.

4. *1975 Prodloužení vodovodu a prodloužení kanalizace odpadových vod před Čechovým č. 30...*²⁵²

Rokem 1972 končí významný pramen pro léta 1923-1972, totiž – obecní kronika. Zjišťování důležitých událostí v obci se tak pro historika sepisujícího její dějiny stává těžší. Naštěstí se však můžeme obrátit na další fondy uložené ve Státním okresním archivu v Přerově, ve kterých materiály pro období po roce 1972 nacházíme.

Z velmi často opakujících se zápisů z pléna či rady MNV ohledně kanalizací a zejména vodovodů můžeme usuzovat na nedostatek vody v obci a neustálé rozšiřování této sítě na počátku 70. let. K roku 1973 máme rovněž zaznamenánu opravu vodní nádrže a přístavbu kiosku na výletišti, obě akce probíhaly i v následujícím roce. Na zasedání rady dne 8. března 1973 bylo rozhodnuto o další úpravě a vyasfaltování cesty mezi Horními a Dolními Těšicemi. Zálžitosti právě této spojovací cesty pak obec řešila následující dva roky, práce byly dokončeny až v druhé polovině roku 1975.²⁵³

Ke dni 1. ledna 1973 došlo ke sloučení JZD 20. výročí osvobození, ke kterému patřilo i původní JZD Horní Těšice (později JZD Těšice), s JZD Ústí. Názvem zůstalo JZD 20. výročí osvobození a rovněž sídlo zůstalo ve Skaličce. Prvním předsedou sloučeného družstva se stal Josef Matyska z Horních Těšic.²⁵⁴ Obecní kronika nás informuje o rozsahu obhospodařované půdy: „... se obhospodařuje oblast od Zámrska a Těšic až po Teplice a podél Bečvy po Němetice.“²⁵⁵

²⁵² SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 143. Necht' se čtenář nenechá zarazit čtyřmi zmíněnými roky v „pětiletce“, k roku 1971, tj. k tehdy současnému, se plénium již nevyjadřovalo.

²⁵³ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, roky 1970-1973, 1975.

²⁵⁴ SOkA Přerov, fond JZD Skalička (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstev a členských schůzí (roky 1972-1973). Předsedal družstvu pak i v roce 1989, zřejmě byl předsedou po celé období.

²⁵⁵ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Kronika obce I, s. 145.

V roce 1975 došlo k rekonstrukci veřejného osvětlení v obci a k oplocení kaple.²⁵⁶

Dne 16. listopadu roku 1975 projednávalo plénium MNV došlou žádost na sloučení výborů obcí Skalička, Ústí, Zámrsky a Těšice. Nemohlo rozhodnout jinak než kladně – došlo k jednomyslnému schválení. Předsedou sloučeného MNV se stal Čestmír Seget'a ze Zámrska a do rady byli z naší z obce vysláni Jiří Číhala, Václav Číhala, Josef Matyska, Josef Helísek, Františka Rýparová, Zdeňka Matysková a Zdeněk Číhal. Nutno však podotknout, že Těšice zůstávají samostatnou obcí. Tímto datem (tj. k 1. lednu 1976) nedochází ke sloučení obcí, ale pouze místních národních výborů. Ke sloučení obcí dojde až o sedm let později (viz níže).²⁵⁷

Náhradou za zrušené MNV v obcích se staly tzv. občanské výbory, které, i když je kronika obce Skaličky uvádí až v roce 1980, vznikly hned po sloučení výborů. Pro nás je důležité to, že nebylo právně prolomeno sloučení obcí Horní a Dolní Těšice z roku 1964 a tudíž tyto vesnice zastupoval jeden společný výbor (Občanský výbor č. 3 – Těšice). Jeho předsedou byl Oldřich Valuch a tajemníkem Jiří Číhala.²⁵⁸ Až někdy mezi léty 1976 a 1980 pak došlo ke zrušení (resp. rozdělení) výboru a vznikají dva, jeden pro Dolní Těšice a druhý pro Horní – jeho předsedou je Zdeňka Matysková, místopředsedou Václav Matyska a tajemnicí Milena Rušarová.²⁵⁹

²⁵⁶ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 228 a 257; SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Komise pro výstavbu při MNV Těšice, s. 12-13.

²⁵⁷ SOkA Přerov, fond MNV Těšice (nezpracovaný fond), Zápisy ze schůzí pléna a rady MNV Těšice 1969-1975, s. 262-265; SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), integrace MNV, Kronika obce I, s. 154; Lapáček, Jiří, *Pobečví v proměnách času*, Přerov 2005, s. 30.

²⁵⁸ Viz SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), integrace MNV, Kronika obce I, s. 175. Zajímavostí je, že se hovoří o sloučení pěti obcí – Zámrska, Skaličky a Ústí, což je samozřejmé, ale taky Horních i Dolních Těšic, přičemž v této době se ale jednalo o jednu obec s názvem Těšice. Nemáme dokladu o tom, že by se Těšice mezi léty 1964 a 1975 opět rozdělily, lidé na to spíše v záznamech (i úředního charakteru) jednoduše zapomněli – chybně hovoří nejen kronika Skaličky, ale i záznamy úřední provenience z MNV Skalička. Údaje z ONV Přerov jsou správné.

²⁵⁹ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Kronika obce I, s. 178.

V roce 1979 se JZD často zabývalo družstevními lesy (tedy i těšickým lesem Nihlovem), které měly být předány státu. Ke schválení předání došlo již v tomto roce, k jejich užívání státními lesy však došlo až od 1. ledna následujícího roku. Podobný vývoj probíhal i v okolí.²⁶⁰

V roce 1980 bylo v obci evidováno 156 obyvatel a 45 domů. Šedesátá a sedmdesátá léta byla stavebně velmi plodná, počet domů v nich narostl z 30 na 45, tedy o 50 procent. Počet obydlených bytů dosáhl 55.²⁶¹

K roku 1981 kronika Skaličky podrobně rozepisuje veškeré funkce v různých organizacích a jejich zastoupení. Můžeme si tudíž udělat přehled nejen o organizacích, které v obcích působily, ale i o Hornotěšických, kteří v nich zastávali důležitá místa. Tak např. Františka Rýparová byla předsedkyní Sboru pro občanské záležitosti (pro obce sdružené v MNV Skalička), předsedou těšické vesnické organizace KSČ byl Adam Štefan, předsedou místní organizace Československé strany lidové v Těšicích byl Bedřich Rýpar. Zdeňka Blahová pak byla předsedkyní těšického výboru národní fronty, Anna Dohnalová zase předsedkyní Československého červeného kříže v Těšicích. Výčet bych doplnil informací z kroniky sboru protipožární ochrany – jako předseda ji vedl František Perutka st. A velitelem sboru byl Vít Rušar.²⁶²

U protipožární ochrany však ještě chvíli zůstaňme, roku 1982 došlo totiž ke „*generální opravě*“ rybníka. Bylo vyčištěno dno, opravena kamenná vyzdívka i plot. Sbor ve své kronice doplňuje, že pomáhali i lidé z obce. Důležitým rokem byl tento i z důvodu odchodu dlouhodobého předsedy Františka Perutky st., kterého nahradil Karel Čech st. Následujícího

²⁶⁰ Srov. SOkA Přerov, fond JZD Skalička (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstev a členských schůzí, rok 1979. Na konci 70. let došlo také pravděpodobně k výstavbě ocelokůlny, zápisy MNV Skalička z těchto let jsou však ztracené, svědčí o tom pouze vzpomínky pamětníků.

²⁶¹ *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 29, 62 a 69.

²⁶² SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), *Kronika obce I*, s. 205-207; *Hasičská kronika Horní Těšice*, s. 8.

roku pak došlo k rekonstrukci a modernizaci hasičské zbrojnice. Zcela jistě nejdůležitější (byť nikým nechtěnou) událostí pro sbor byl požár ze dne 6. prosince 1984, který zachvátil „objekt přidružené výroby JZD“ v blízkosti kravína, jemuž, jakož i ostatním budovám v okolí, hrozilo rovněž nebezpečí. Díky práci sboru a příznivým povětrnostním podmínkám se podařilo situaci zvládnout.²⁶³

V roce 1983 vrcholil proces slučování mnoha obcí nejen na území přerovského okresu, ale na území celého Československa. Vývoj vzbuzoval mnoho otázek a často se setkával s nepochopením, jenže, jak historik David Papajík v jedné ze svých knih poznamenal, slučování bylo tehdy komunistickou mánií.²⁶⁴ A proti té se samozřejmě vzepřít nešlo. Oficiálně uváděné důvody ve své knize stručně ale výstižně shrnul Jiří Lapáček: *„Proces slučování obcí byl zdůvodněn roztržitostí místních sídel, což mělo představovat brzdicí článek při výkonu správy v malých obcích, v kterých neměly místní národní výbory vůbec žádný aparát a nebyly vybaveny komplexně jako orgány státní moci a správy. Z toho důvodu bylo rozhodnuto vytvořit v rámci okresu větší územně správní celky, které by respektovaly přirozené spádové obvody, přirozené geografické jednotky a stávající výhledovou organizaci zemědělské výroby.“*²⁶⁵ K 1. červenci tohoto roku byly k obci Skalička přičleněny nejen Těšice, ale také Zámrsky a Ústí. Všechny bývalé obce se nestaly místními částmi Skaličky – Těšice úplně zanikají a znovu se objevují (od roku 1964 poprvé) názvy Horní Těšice a Dolní Těšice. Nejde samozřejmě o obce, ale o místní části střediskové obce Skalička. Naši vesnici tedy náleželo následující označení: Obec Skalička – místní část Horní Těšice.²⁶⁶

²⁶³ Hasičská kronika Horní Těšice, s. 9-13.

²⁶⁴ Papajík, David, *Dějiny obce Topolany*, Olomouc 2003, s. 67.

²⁶⁵ Lapáček, Jiří, *Pobečví v proměnách času*, Přerov 2005, s. 30.

²⁶⁶ *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987, s. 88; Soka Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), slučování obcí. Poznamenal bych, sbory požární ochrany se neslučovaly, jak tomu bylo v roce 1964.

Je důležité poznamenat, že po sloučení není jednotlivým „částí“ v dokumentech a záznamech vyhrazen stejný prostor. Dochází v podstatě k vytvoření centra – tj. Skaličky – která hraje v záznamech dominantní roli a k periferiím, tj. Horním i Dolním Těšicím, Zámorskám a Ústí. Vyplývá z toho jednoduše to, že o vývoji obce nejsme informováni tak, jako v předchozích obdobích, což společně s faktem, že se již nepsala obecní kronika a také v souvislosti s tím, že fondy MNV Skalička a JZD Skalička jsou nezpracované a z velké části nepřístupné, dává tušit, že informací bude daleko méně. V kronikách obce Skalička a v zápisech z jednání rady nacházíme relevantní zmínky k dějinám Horních Těšic jen výjimečně.

Na počátku 80. let měly Horní Těšice společně s dalšími vesnicemi v okolí problémy s pitnou vodou. Z vesnic sdružených pod Skaličkou však byly zřejmě nejméně závažné, protože zatímco rada u ostatních vesnic přikročila k ráznějším opatřením, tak v Horních Těšicích měl být pouze pročištěn vodovod.²⁶⁷

Dne 13. října 1984 se v kulturním domě v Horních Těšicích uskutečnila beseda s důchodci (nejen s Hornotěšickými, ale ze všech pěti vsí). Program zajistil Sbor pro občanské záležitosti a občerstvení zajistilo místní JZD.²⁶⁸

Následujícího roku (1985) udělil předseda MNV Skalička čestné uznání občanskému výboru Horní Těšice za dosažené výsledky. Horní Těšice za ony dosažené výsledky (vítězství v okresní soutěži Kvetoucí obec) získaly jeden tisíc korun.²⁶⁹

V roce 1986 proběhly opět volby do zastupitelských orgánů, tedy pravděpodobně i do občanského výboru Horních Těšic, který ale v archivu nemá vlastní fond a dokumenty z jeho činnosti nebylo možné dohledat ani jinde, tudíž výsledky voleb neznáme. Z prezenční listiny schůze rady MNV Skalička konané dne 26. února 1987 za přítomnosti předsedů jednotlivých

²⁶⁷ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1983).

²⁶⁸ Srov. SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1984).

²⁶⁹ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1985).

OV však víme, že předsedou OV Horní Těšice byl František Rýpar. Škodou pro nás je, že se zmíněný z nějakých důvodů na schůzi nedostavil a tudíž ani nepodal zprávu o vývoji ve vsi.²⁷⁰ Rovněž jsme z jiného dokumentu informováni o tom, že členkou OV byla také paní Františka Rýparová.²⁷¹

Stejná schůze projednávala vyhodnocení soutěže organizací jednotlivých sborů požární ochrany v obci, v zápise se píše: „*Nejlépe je hodnocen SPO Horní Těšice, dále Zámrsky a Skalička.*“²⁷² A Horní Těšice uspěly i v jiné oblasti: „*Soutěž Kvetoucí obec MNV Skalička... Vyhodnocení je následující: 1. Horní Těšice, 2. Zámrsky, 3. Skalička, 4. Ústí, 5. Dolní Těšice.*“²⁷³ Ne takovou radost jako protipožární sbor a květiny v obci zřejmě dělal místním místní občanský výbor, o kterém čteme: „*...pravidelná schůzová činnost je v Ústí, zlepšení musí nastat ve Skaličce a Hor. Těšicích.*“²⁷⁴

V zápisech z rady MNV Skalička se rovněž dozvídáme, že dne 20. listopadu 1987 se měly v kulturním domě v Horních Těšicích uskutečnit „*hovory s mládeží*“ za účasti nejen vedoucích funkcionářů obvodu MNV Skalička, ale také za účasti „*zasl. mistra sportu*“ Františka Venclovského. Domnívám se však, že z návštěvy tohoto slavného sportovce muselo sejít. Jednak si jej nepamatují místní a rovněž kronika Skaličky k tomuto roku o ničem takovém neinformuje.²⁷⁵

V roce 1987 došlo ve vsi k opravě místních komunikací, z důvodů nedostatku finančních prostředků však nedošlo k opravě spojovací cesty mezi Skaličkou a Horními Těšicemi.²⁷⁶

²⁷⁰ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady, (rok 1987).

²⁷¹ Pravděpodobně se jedná o Františku Rýparovou, viz SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1985).

²⁷² SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1987).

²⁷³ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1987).

²⁷⁴ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1988).

²⁷⁵ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1987), Kronika obce I (rok 1987).

²⁷⁶ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1987 a 1988).

Rovněž v roce 1989 byla kladně ohodnocena práce SPO Horní Těšice: „nejlepší úroveň je v Horních Těšicích...“, píše se v zápisech z rady.²⁷⁷

V druhé polovině 80. let 20. století se v kulturním domě v Horních Těšicích konaly různé kulturní akce, rada MNV Skalička souhlasila, aby se v těchto prostorech konaly akce organizací z ostatních částí obce, tj. Zámorsk, Ústí a Skaličky. Svědčí nám to o tom, že kulturní dům byl velmi oblíbený a že zřejmě neměl srovnání s žádnými jinými prostorami v okolí. Doplnil bych, že se zde rovněž konala plenární zasedání MNV Skalička.²⁷⁸

Mimo akce v kulturním domě se v obci samozřejmě konaly často (některé dokonce každoročně) tradiční kulturní slavnosti jako vodění medvěda, vinobraní, kácení máje, červencová noc a někdy slyšíme také o křtění nově přistěhovaných.²⁷⁹

K těžkému úrazu přišel v květnu 1989 při pracích v JZD v Horních Těšicích Jaroslav Hýža, o tom, jak jeho případ dopadl však nejsme informováni.²⁸⁰

Z 30. listopadu tohoto roku nalézáme v zápisech z rady zmínku o chystané zábavě v Horních Těšicích, rada však výslovně zakazuje, aby na ní mohla vystoupit hudební skupina „Foton“, z jakých důvodů se nedočteme.²⁸¹ Zápisem z 30. listopadu jsme se však již přehoupli přes velké politické události, které se v Československu staly.

Sedmnáctým listopadem roku 1989 začala tzv. sametová revoluce, která znamenala pád komunistického režimu a systému vlády jedné strany. Od této doby mohla začít svobodná pluralitní soutěž politických stran. Nejsme informováni o tom, že by ve vesnici byly pokusy o založení místní organizace občanského fóra (OF), v jehož čele stál Václav Havel, daleko spíš však můžeme předpokládat (také na základě výpovědi pamětníků), že obyvatelé Horních

²⁷⁷ SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1989).

²⁷⁸ Srov. SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (roky 1985-1989).

²⁷⁹ *Hasičská kronika Horní Těšice*.

²⁸⁰ SOkA Přerov, fond JZD Skalička (nezpracovaný fond), kniha zápisů z představenstev a členských schůzí, rok 1989.

²⁸¹ Srov. SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), Zápisy rady (rok 1989).

Těšic více zajímala myšlenka opětovné samostatnosti jejich obce. Např. v návrhu na rozdělení sloučené obce Skalička ze dne 9. dubnu 1990 se píše: „*Tuto změnu doporučujeme proto, že sloučení obcí bylo častým předmětem kritiky občanů, nepřispívalo k dobrým vztahům...*“²⁸²

K naplnění tužeb došlo 24. listopadu roku 1990, Horní Těšice (místní část obce Skalička) se opět staly samostatnou obcí. Dějiny těchto samostatných Horních Těšic jsou však ještě příliš mladé na to, aby k nim byl volán historik. Jsou ještě spíše současností než minulostí. V této práci jim již nebude věnována pozornost.

* * *

V době totalitní moci komunistické strany (tedy v letech 1948 až 1989) prošla celá země několika etapami. Nejvíce vyostřeným obdobím bylo první desetiletí tohoto období, kdy docházelo k vypořádání se s reálnou i domnělou opozicí ze strany vládnoucí KSČ. Nejsme informováni o nějakém extrémním vyhocení situace v Horních Těšicích, nicméně i zde působil akční výbor národní fronty, který měl být právě v „likvidaci třídních nepřátel“ prodlouženou rukou státu, resp. strany. O jeho činnosti jsme v textu referovali. Již od prvních voleb v tomto režimu, tj. v roce 1948, můžeme hovořit o volbách v pravém smyslu pouze stěží, šlo daleko spíše o odevzdávání hlasů bez možnosti vyjádřit opozici volbou jiných kandidátů. Další změnou, která prudce zasáhla podobu venkova v Československu, bylo podle vzorů sovětských kolchozů zakládání jednotných zemědělských družstev. Státní aparát vyvíjel silný tlak na soukromé zemědělce a postupem času je téměř všechny „přesvědčil“ o vstupu do družstva. Rovněž „okopírováním“ sovětských postupů bylo plánování hospodářství v tzv. pětiletkách a dalším, co postihlo všechny občany ve státě, byly neustále opakované oslavy politických vůdců (Lenin, Stalin, Gottwald), říjnové socialistické revoluce, osvobození Rudou armádou či převzetí moci prostým lidem (25. únor). Některé svátky byly zrušeny a jiné byly zavedeny (např. se již neslavil Den matek, ale Mezinárodní den žen, nepřipomínaly se již

²⁸² SOkA Přerov, fond MNV Skalička (nezpracovaný fond), slučování obcí.

narozeniny T. G. Masaryka ani se neslavil den vzniku samostatného státu, naopak se objevilo např. výročí dne znárodnění těžkého průmyslu atd.). Všechno to jsou události nadregionální, ale zasahovaly do života prakticky každého občana, tedy i toho hornotěšíckého.

Po uklidnění politického vývoje pak přišel další otřes v roce 1968. Můžeme tvrdit, že drtivá většina českého i slovenského národa sovětskou okupaci odmítla, jistě tak učinili i hornotěšíci. Ačkoliv o tom v pramenech informování nejsme, různé vzpomínky pamětníků hovoří o lidech, kteří se na protest proti politickému vývoji i vzdali svých funkcí v aparátu státu (MNV, JZD ad.) a pak teprve „po rychlém poučení“ se do svých funkcí vraceli. Nešlo o režim, který historii pouze zkresloval, ale vyloženě ji i ničil, proto v historických pramenech nenacházíme důkladné zachycení nálad obyvatelstva, můžeme jej pouze předpokládat.

Od šedesátých let docházelo k různým správním reformám, slučováním družstev, výborů i samotných obcí a ačkoliv jsou tyto věci z hlediska politického a správního určité důležité, předpokládáme, že se obyvatelé, pokud se probíhající změny přímo nedotkly jejich životů, věnovali daleko více přízemnějším věcem – významným v nepolitické rovině byl např. přelom 60. a 70. let, kdy došlo k obci k výstavbě „výletišť“ a kulturního domu, ale také k výstavbě obecně – nárůst stavěných domů byl v 70. letech výrazný.

V roce 1883 Těšice jako obec zanikají a stávají se částí Skaličky, což mnozí z obyvatel vesnice nenesli dobře. Horní Těšice se stávají v podstatě periferií (minimálně co se týče zmínek v pramenech). Opětovné samostatnosti se dočkaly až v roce 1990, což, jak jsme viděli, obyvatelé zpravidla uvítali. Slučování „vsí“ do jedné „obce“ bylo chápáno velmi nepřirozeně a vývoj po roce 1989 dokázal, že se občané raději vraceli k původním formám.

Závěr

Hned na počátku zdůrazním, že nejde o závěr v pravém smyslu slova. Jak si čtenář jistě povšiml, každá kapitola obsahovala svůj vlastní malý závěr, který shrnoval vývoj v obci v tom kterém období. Tento postup byl naznačen v úvodu. Opakovat napsané tedy nebudu, naopak je třeba komentovat práci jako celek.

Cílem práce bylo popsat dějiny obce v letech 1848 až 1989, což se povedlo v různých obdobích různě. Na vině byl celkový obsah pramenů dostupný k jednotlivým obdobím. Od relativního nedostatku pramenů v prvním popisovaném období až po jejich přehršel v období posledním, znepríjemněný snad pouze tím, že se často jednalo o prameny z nezpracovaných a zčásti i nepřístupných fondů. Jak můžeme v úvodu práce číst, obával jsem se, že výsledné dějiny by mohly být mezerovité a nerovnoměrné. I přesto, že různá slepá místa nacházíme a texty k různým dobám nejsou velikostí ani „důležitostí materiálu“ stejné, se domnívám, že moje obavy nebyly opodstatněné. Domnívám se naopak, že v rámci možností se podařilo podat dějiny alespoň do té míry uceleně, že je můžeme považovat za „dějiny obce“ a nikoliv „kapitoly z dějin obce“, jak zněl původně zamýšlený název práce.

Při sepisování dějin obce jsem neobjevil události „velkých dějin“ ani rodáky, kteří by významně ovlivňovali politické, hospodářské nebo náboženské dění. Očekával jsem to. Nyní je to pro léta 1848-1989 prověřeno. Práce ale rozhodně smysl měla, odhalila některé rozšířené a veřejností (i tou odbornou) přijímané omyly, např. že Horní Těšice samostatnost získaly v roce 1848, že kaple v obci pochází z roku 1875 a mnohé další méně významnější.

V závěru práce bych se chtěl omluvit těm, jejichž přítomnost jsem v dějinách obce očekával a pravděpodobně ji očekávali i oni, ale nakonec se v nich nevyskytují a nebo ano, ale jen velmi stručně. Např. klub fotbalistů, volejbalistů či i nemovitosti – např. ocelokůlna. Připomněl bych však, že rozdíl mezi minulostí a historií existuje, historie nepopisuje minulost, pouze to z minulosti, co je zachyceno v pramenech. Zmínění pak měli zkrátka málo

štěstí, záznamy o jejich činnosti/existenci se mohli vytratit, mohl jsem je ale i minout, nenalézt, přehlédnout. I historik zůstává omylným člověkem.

Seznam zkratek

AOHT – Archiv obce Horní Těšice

CPO – Civilní protiletecká ochrana

č. – číslo

dr. - doktor

DT – Dolní Těšice

ha – hektar

HT – Horní Těšice

JRD – Jednotné rolnické družstvo

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

K – Koruna – podle doby rakousko-uherská, československá nebo česká

KSČ – Komunistická strana Československa

MNV – Místní národní výbor

nestr. – nestránkováno

NFOVH – Národní fronta – okresní výbor Hranice

NV – Národní výbor

OAVNF – Okresní akční výbor národní fronty

ONV – Okresní národní výbor

OÚ – Okresní úřad

OÚH – Okresní úřad Hranice

OV – Občasný výbor

OF – Občanské fórum

s. – strana

sa – sine anno (bez data)

sign. – signatura

SPO – Sbor požární ochrany

sl – sine loco (bez místa)

SOkA – Státní okresní archiv

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

sv. – svazek

Seznam pramenů a literatury

Prameny

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV PŘEROV

- Archiv obce Horní Těšice (1842-1945)
- Místní národní výbor Horní Těšice (1905) 1945-1964
- Místní národní výbor Těšice (1965-1975), nezpracováno
- Jednotné zemědělské družstvo Horní Těšice (1958-1965), nezpracováno
- Jednotné zemědělské družstvo Těšice (1963-1965), nezpracováno
- Knihovná rada Horní Těšice (1928-1949)
- Místní národní výbor Skalička (1907) 1945-1990 (1997), nezpracováno
- Jednotné zemědělské družstvo Skalička (1957-1997), nezpracováno
- Okresní úřad Hranice (1814) 1850-1945 (1955)
- Okresní národní výbor Hranice 1945-1960
- Národní fronta – okresní výbor Hranice (1948-1960)

ZEMSKÝ ARCHIV V OPAVĚ, POBOČKA OLOMOUC

- Arcibiskupská konzistoř v Olomouci
- CATALOGUS VENERABILIS CLERI ARCHIDIOECESIOS OLOMUCENSIS ANNO REPARATAE
SALUTIS 1883, sl., sa. [Olomouc 1884]

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

- katedra historie, kabinet regionálních dějin, materiály ke sledovaným lokalitám

OBEČNÍ ÚŘAD HORNÍ TĚŠICE

- *Pamětní kniha obce Horní Těšice (1923-1972)*

PRAMENY V SOUKROMÉM DRŽENÍ (HORNÍ TĚŠICE)

- *Poznámky Bohumila Matysky k dějinám rodu i obce (v péči dědiců)*

FARNÍ ÚŘAD KELČ

- *Farní kronika Kelče I.*
- *Farní kronika Kelče II.*

HASIČSKÁ ZBROJNICE (HORNÍ TĚŠICE)

- *Hasičská kronika Horní Těšice*

Literatura

- Bartoš, Josef, Schulz, Jindřich a Trapl, Miloš, *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 6, Ostrava 1978.
- Bartovský, Václav, *Vlastivěda Moravská, Hranický okres*, Brno 1909.
- Blahová, Zdeňka, Oravová, Ludmila a Blahová, Michala, *Obec Horní Těšice v datech*, sl. [Horní Těšice] 2008.
- Feierabend, Zdeněk, *Zemědělské družstevnictví*, Volary 2007.
- *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, Praha 2006.
- Kaplan, Karel, *Československo v letech 1945-1948*, I. Svazek, Praha 1991
- Lapaček, Jiří, *Pobečví v proměnách času*, Přerov 2005.
- Lutonský, Boleslav, *Lexikon genealoga*, Praha 2003.

- Marek, Pavel a kol., *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998*, Olomouc 2000.
- Novák, Petr, *Historie zemědělské techniky*, Praha 2004.
- Papajík, David, Kovářová, Stanislava a kol, *Dějiny města Kelče*, Kelč 2004.
- Papajík, David, *Dějiny obce Topolany*, Olomouc 2003.
- Pumprla, Václav, *Bibliografie okresu Přerov*, Brno 1993.
- *Retrospektivní lexikon obcí okresu Přerov 1850-1985*, Přerov 1987.
- Schwoy, Franz Joseph, *Topografie vom Markgraftum Mähren*, sv. III, Vídeň 1794.
- Wolny, Gregor, *Die Markgraffchaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert*, sv. I, Brno 1836.

NOVINOVÉ ČLÁNKY:

- Bednařík, Vojtěch, *Poznáváme obce a města přerovského okresu, Horní Těšice*, In: Nové Přerovsko, 10. 7. 1998, s. 17.
- Jandová, Nad'a, *Horní Těšice*, In: Hranický týden, 9. 11. 2001, s. 7.
- Málek, David, *Putování po vesnicích: Horní Těšice*, In: Nové Přerovsko, 24. 11. 2005, s. 3.
- Pavlát, Jiří, *Jak vidí a hodnotí svou obec starosta Horních Těšic Zdeněk Matyska*, In: Nové Přerovsko, 30. 7. 1999, s. 4.

Summary

In this thesis I deal with the history of one small village in central Moravia – Horní Těšice. I focus on the time from the end of feudalism in 1848 to fall of communistic party rule in Czechoslovakia in 1989. I deal with political, social, cultural and even religious history and also with the common life of villagers. The first chapter describes the changes that occurred in the village from 1848 to the end of first world war, second and third chapter describe the history in the era of the so-called First and Second republic and the times of the German occupation from 1939 to 1945. The last two chapters deal with the era of rise, rule and fall of Communistic party of Czechoslovakia.

Anotace

Jméno a příjmení autora: Pavel Rušar

Univerzita: Univerzita Palackého v Olomouci

Katedra a fakulta: Katedra historie, Filozofická fakulta

Název magisterské diplomové práce: Dějiny obce Horní Těšice v letech 1848-1989

Vedoucí magisterské diplomové práce: Doc. PhDr. David Papajík, Ph.D.

Počet znaků: 138 920

Počet titulů použité literatury a pramenů: 41

Klíčová slova: Horní Těšice, Kelečsko, Kelecko, dějiny obce, regionální dějiny

Charakteristika magisterské diplomové práce: Práce je příspěvkem k bádání

v regionálních dějinách, konkrétně v regionu Kelečska. Snaží se postihnout vývoj obce Horní Těšice v letech 1848 až 1989 ve všech oblastech jejího života.